UNIVERSITY OF PITTSBURGH

Dar.
1696
S974L8
c. 1

Darlington Memorial Library

1405

CATECHISMVS LUTHERI
Lingva
SVECICO-AMERICANA.

Luther, Martin, 1483-1546

LUTHERI Catechismus/

Öfversatt

på

American - Virginiske
Språket.

Stockholm/

Tryckt vthi thet af Kongl. Maytt. privileg.
BURCHARDI Tryckeri/af J. J. Genath/f.

ANNO M DC XCVI.

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

Förföret.

Bland the åthskillige
Medel/ som til Hedningarnas och the Strognas omwändelse brukas / är förspordt / at igenom Gudz tilhiålp / the Gudelige Böcker och skrifter / som medelst Christelige Regenters och mild Öfwerhets försorg warda vppå Hedningarnas språk öfversatte och til trycket befordrade / en märkelig nytta skaffa til then sanna Christeliga Religionens fortplantande och vthwidgande hoos Muhammedaner, Hedningar och Judar / så at många tusende arme själar blifwa therigenom vthi alle werldsens

[a] 2 åndar

åndar hulpne / och til sanningenens
 kundskap dragne. Ty sedan then Heli-
 ge Skrifts Böcker äre på Asiatiske /
 Africaniske och Americaniske Nationers
 tungomål så wäl vthi Oriente som
 Europa öfversatte och publicerade
 wordne / och jämwäl Gudelige Bök-
 ker / Catechismer och Christelige Tro-
 nes Förflaringar vthgifne; måste och
 the otrogne Turkar och Muhamme-
 daner begynna at fälla ett lindrigare
 omdöme om Gudz Ord och then Chri-
 steliga Troon/emedan the thes innehåld
 nu rätteligen fatta funna af then Hel.
 Bibell som Albertus Bobovius eller Ali-
 Beigh, Muhammedis IV. Interpres på
 thet Turkiske språket öfversatt haf-
 wer / samt af thet Nya Testamentet
 och Catechismo Turcico som Guiliel-
 mus Seaman vthi Oxford anno 1666.
 trycka låtit / jämwäl af flere andre
 Catechismer som berömmelige Männ
 på Arabiska / Persiska / Congiska / A-
 nammitiska / Angoliska / Caraibiska / och
 flere

flere Americaniske språk författat hafwa. Och såsom Troon sålunda fortplantas / så kan en annars wara / än at sådane Medel / omkostningar och prisswärde flijt / som en Christelig Öfwerhet / Gudi til åhra / för Evangelii vthwidgande skull / idkesamlingen anwänder / lærer skaffa en ymnog frucht vthi HErrans wijngård / och wara Gudi itt tacknåmligit Offer. Om hwilken Öfwerhetens försorg för the otrognes salighet / then berömmelige Theologus D. Müllerus in præfat. Judaismi med these ord betygar: Wo man die Sache also anrichtet / ist kein zweiffel / daß etliche durch Gottes Wort erleuchtet / und zu Christo bekehret werden können: Das werden die Juden und Heiden am Jüngsten Tage rühmen / und wirdt der gecreutzigte Jesus von Nazareth solches alles denen Christlichen Regenten belohnen. En dånsetd Naturen icke hafwer begåfwat the otrogne Hedningar med något särdeles diupsinnigt förstånd til at fatta allehanda subtile wetenskapers

skapers grund och kundskap / så gif-
 wer likwål förfarenheten thet witnes-
 börd om theras lärachtighet / at the
 nogsam bequäme äre til at vnderwij-
 sas vthi then sanna Trones lärosthe-
 ten / enär the med ett fridsamt och kär-
 leks fullt sinne warda bemötte och
 handterade. Thet bekräftar och M.
 Joh. Campanius fordom Pastor vthi
 Frösthult / som alt ifrån anno 1642.
 til an. 1649. har varit Gudz Ordz
 Tienare och Predikant hos then
 Swänske Colonien vthi America och
 then nu för tiden kallade Provincien
 Pensylvania wijs de la Ware Revieren
 vthi Virginien, därest han thenne Lu-
 theri Catechismum på thet i samme
 Landzört brukelige språket öfversatt
 hafwer / och vthi sitt Föreläse med
 thesse Ord skrifwer / at Hedningar-
 na / som otalige thet i landet finnas /
 wilja och gerna på sin sida / läm-
 pa sig til samma våra Christe-
 lige

lige salighetenes medel / såsom i
 synnerhet til Ordsens hörande /
 (om the kunde thet förstå /) hwil-
 ken theras goda inclination, jag
 offta såg / när jag ther i våra
 Församlingar hölt Gudz tien-
 sten : Men nu är thetta fördolt
 för theras ögon / ty the kunna
 intet annat Tungomål / än sitt
 egit Modersmål. Therefore /
 hafwer jag för godt ansedt / at
 låta vår fåre och ädle Svens-
 Biblia Catechismum uthgå
 på trycket / med theras språk / at
 the måge få höra och förstå / vå-
 re högnödige Troos Articklar och
 Christendoms stycken / på sitt e-
 git måål / af the Swenskas Pre-
 ster ther förkunnas och läras /

hwilka the tilsförende aldrig haf-
 wa förnummit af. Thetta har
 ock förorsakat Then Stormåchtig-
 ste Konung CARL Then XI.
 Sveriges/ Göthes och Wändes
 Konung 2c. 2c. af högpriisselig nijt til
 Gudz rena Ordz vthwidgande / samt
 en sårdeles Konungzlig Mildhet emot
 sine gamle Undersåthare then Swånske
 Colonien vthi America, at låta then-
 ne Catechismum så wål til the ras egen/
 som sielfwe the Barbariske inbyggiares
 förkofring vthi then Christelige Läh-
 ran / af trycket vthgå / och jåmte ett
 godt förråd af Swånske Biblar och
 Gudelige Böcker af ett ansenligt
 wårde / igenom trenne skickelige och
 lärde Prästmånn och Gudz Ordz Pre-
 dikanter til Americam at försända. Om
 hwilken Kongel. oförlisfneliga Nåde
 M. Campanius, såsom en Gudfruchtig
 och lård Mann/ Anno 1656. vthi sitt
 samman-

sammanfattade memorial och skrefne
 Föreläsalet til thenne Catechismum / med
 vnderdånig wördnad vppå samptel.
 then Swänske Coloniens wågnar / sig
 förvth ett wist hopp giordt hafwer / och
 theße skåhl ther til anfördt : At thet-
 ta icke är något ringa wärd / v-
 than högtprissligt hoos alle / både
 Wthlåndske / så wäl som Inlånd-
 ske / i ty at thetta länder Gudz
 Församling / i synnerhet i Ame-
 rica til märkelig planterning och
 vpbbyggelse / til widtberömmelig
 samt högnödig förökelse. Och
 then ewige Allzwoldige Gud / hwil-
 lens Gudomlielige Namn / storli-
 gen och härligen här igenom war-
 der åhrat och vphögt / warder
 Hans Kongl. Maytt: för then-
 na höglofliga Kongelige nådig-
 ste

ste omvårdnad och befoftnad /
tusende finom tusende falt igen
wålsignandes.

Hwad sielfwa thetta Barbariske
språket widkommer / så befinnes thet
wara myckit fattigt på ord / samt be-
quåme och särskilte ordesätt / til at e-
genteligen beteckna våre brukelige for-
mulair vthi Christelige Troos Artic-
larne ; och förthen skul vthi sliff man-
gel / billigt här med förklarar / at alt /
hwad som här skrifwit och vthsatt är /
bör vthi en orthodox Mening förstås
och vthtyndas. Så hafwer ock P. Ray-
mundus Breton om the Caraibers språk
besannat / hwilket folck then Södre deh-
len af America beboo / och om hwilke
han vthi föreläset til sin Catechismum
således skrifwer : *La langue des Caraibes
estant fort sterile pour le commerce , l'est en-
core plus en égard à nostre Foy ; comme ils
n'ont ny Religion pour le vray Dieu, ny cro-
yance*

yance pour nostre Christianisme, ny morale
 pour leur conduite, ny vertu, ny vice, ny
 peché, ny grace, ny sainteté, ny sacremens;
 aussi n'ont ils pas de termes pour les expri-
 mer. Cette disette a fait que je n'ay pas ache-
 vé la quatriéme partie de ce Catechisme qui
 traite des Sacremens, des vices & des ver-
 tus, que je me suis servi (quoy que rarement)
 de mots équivalents dans ces trois premie-
 res que je vous donne: Et que je ne pretend
 pas avancer toutes ces expressions pour des
 mots orthodoxes: Puisque le Barbare de cét
 idiome n'est pas assez instruit, pour composer
 des termes expressifs de nos mysteres.

Swarmed och instämmer William Penn Esq.
 vthi sin Relation om Provincien Pensyl-
 vania, skrefwen vthi Philadelphia i A-
 merica den 16. August. 1683. som finnes
 införd vthi The Present State of Ameri-
 ca, tryckt i London 1687.

Swilkens
 witnessbörd tillika stadfaster / at thet
 samma språket / som thenne Catechis-
 mus är beskrefwen vppå / är gångse
 och brukeligt vthi Provincien Pensyl-
 vania;

vania; *ty* pag. 69. *liuda thes ord sale des*: Their Language is lofty, yet narrow, but like the Hebrew; in signification full, like Short-hand in Writing; one word serveth in the place of three, and the rest are supplied by the understanding of the Hearer; imperfect in their *Tenses*, wanting in their *Moods*, *Participles*, *Adverbs*, *Conjunctions*, *Interjections*: I have made it my business to understand it, that i might not want an Interpreter on any occasion; and i must say, I know not a Language, spoken in *Europe*, that hat words of more sweetness or greatness, in Accent and Emphasis, than theirs; for Instance, *Octorockon*, *Rancocas*, *Orieton*, *Schakamazon*, *Poquesin*, all which are Names of Places, and have grandeur in them of words of sweetness: *Anna* is Mother, *Isimus* a Brother, *Netap* a Friend, *Usque oret* very good, *Poru* Bread, *Metse* eat, *Matta no*, *Hatta* to have, *Payo* to come, *Sepassen*, *Passejou*, the Names of Places; *Tamaue*, *Secane*, *Menanse*, *Secatereus*, are the Names of Persons; if one ask them of any thing they have not, they will answer, *matta ne hotta*, which to Translate, is, *not i have*, instead of, *i have not*.

Belangande thet Americaniske Landet
 Virginia, och then nu för tiden så kallade
 Provincien Pensylvania, så är thet Anno
 1479. vptäckt af Sebastian Cabot en Por-
 tugisisk Mann / och sedermera flere thes
 fringliggiande Har besökte af then beröm-
 melige Franciscus Drake, samt Sir Walter
 Rawleigh, som til Landsens cultiverande
 mycken slijt använt hafwa; theribland och
 then Swänske Colonien, som ifrån begyn-
 nelsen af thetta Seculo sin hemvist å then
 orten hafst/för thes osparde mödo och arbe-
 te / ett lofligit beröm sig förwärfwat / för-
 målandes Sir William Penn med these ord
 om them/pag.106. I must needs commend
 the Swedes respect to Authority, and Kind
 behaviour to the English; they do not de-
 generate from the old Friendshipp between
 both Kingdoms. As they are People pro-
 per and strong of Body, so they have fine
 children, and almost every house full; ra-
 re to find one of them without three or
 four Boys, and as many Girls; some six,
 seven and eight Sons: And i must do them
 that right, I see few young men more
sober and laborious. Wijd hwilket
 tilfälle man här billigt nämner / at både
 thetta

thetta och flere Americaniske Länder / haf-
wa långt för the ofwännämde tijder / wa-
rit af these Nordiska Länders inwåhnare/
wid påß Anno Christi 996. beseglat och
bebodt / af hwilkom thet och varit kallat
Winland thet Goda / och **Skrålinga-**

land / som the Nordländske Skriffter /
och särdeles Berger Abot vthi then stora
Konung Olof Trygwafons Historia be-
tygar ; hwar af ett gammalt Manuscript
här vthi Kongl. Antiquitets Archivo förwa-
ras / deruthur man/ för korthet skul allenast
thetta wittnesbörd nu frändraga wil: *Cap.*

278. Fra Landafundi Leifs Eyriksönar. Biarni
Heriulfsön kom utan af Grænlandi a fund
Eyriks Jarls,--seigir Biarni fra ferðum si-
num er han Hafdi land sed,-Leifur son Ey-
riks ur Brattahlid (er first fann Grænland)
for a fund Biarna Heriulffsonar og keipti
Skip at honom,-Leifur riedz til Skips og
felagar hans med honum, halfur fiordetu-
gur manna,-their lietu i haf thegar their
voru buner, og fundu Land thad fyrst er
their Biarne fundu sidan, -Joklar mikler
voru thar alt hid efra enn sem ein hella
være allt ifra fíanum og til Joklanna,-Lei-
fur mællti tha, eg mun nu gefa nafn Lan-
din

dinu og kalla Helluland, -their fundu annad Land, -thad Land var fliett og skogvaxit og sandar hviter vida, -tha mællti Leifur af Kostum skal thessu Landi nafn gefa og kalla Markland, -their sigldu i haf og sau Land og logduad Landi, -tokuthad rad sidan at buast thar um than vetur, -hvorki skorti thar lax i vatninu nie anni og stærre enn their hofdu fyrr sied, -their skiftalithi i tvo stadi ok lata kanna Land, -Tyrkur fann Winvid og Winber, -their lesa vinber og hoggva Vinvid, -Sva er sagt, at epter thad batur theira var fullur af Vijnberium, var hoggvin furmur a Skipit, ok er vorar tha biuggust their ok sigldu i burt, ok gaf Leifur Landinu nafn eftir, Landskostum, ok kalladi WINLAND, sigla sidan i haf ok gaf theim byr, thar til er their sia Grænland, ok fioll under Joklum.

Widare læses darsamestades Cap. 280. *Fra Winlandsferd Thorvalldar Eijriksfyni brødur Leifs med thriatju manna, og fra Skrælingium a Winlandi.* Cap. 281. *fra Thorsteini Eijriksfyni og hans Winlandsferd.* Cap. 282. och 283. *Fra Thorfinni Karls efni er hann kom til Winlands, og fra Skrælingium.* Cap. 284. *fra Freijdis Eijriksdottur og Winlandsferd hennar.* Thet sama læses ocsa vthi then gamla

gamla Grænlandz Annal Cap. ii. *Leifur skilst vid Olaf Kong Tryggvason, fer (fra Noreg) til Grænlands og finnur Winland hid goda.* -Leifur lætur nu i haf og er leingi uti, og hittia Lond thau er hann atti aungua wona, woru thar hveiti-akrar sialfaner og winwidur waxin, thar voru og thau trie er Mosur heita, og hofdu their af ollu thessu med fier nockur merki, sum trie so mikil, ad i hus voru logd. Thetta hefur verid Winland hid goda, fem their Thorfinnar Karls efne fundu sidar, thvi olum theim merkium ber samann.

I lijka motto kan thesammastådes låsas Cap. 18. och 19. *Fra Winlandsferd Thorfins Karls-efnis og hans felaga, og fra ejde Londom og Joklum i Nordur og Vesturhase. samt Cap. 21. & seq. Fra Giedum Winlands og Skrælingium. &c.*

Men Gud förlåne sina Nåd til thes heliga Ords vthwidgande och Evangelii förkunnande vthi all land / at jåmwål thet Folket som i mörkret wandraz / måtte see itt stoorl lūs / och öfwer them som boo i mörko Lande / skijne thet flarlige !!

CATECHESIS,

Hätte Pæmyy suhwijvan chinticha mamaræckhíckan.

Catechismus LUTHERI, som innehåller Summan och fiärnan af then Hel. Skrift.

Enäckåt chirōna Nisfiannus, Pinâættæt ock Äquættæt, ock pyri Renâppi, chéko máttá nitáto chintika mamaræckhíckan, Thææræn chísbo Simoáckan, máchææríck, máchijríck Saccheemans, nirōna hōrítt MANÉTTOS.

Sålunda skole edre barn/Söner och Döttrar/ vnga dränger och pigor / samt flere andre Menniskior / snarligen beflita sig om at lära the Tijo Buden / then mäçhta stora HERRans wår Gudz.

Verfio.

A

Su

Huru man må vngt fold enfaldeligen förehålla

Tijo Gudz Bud.

Tææræn Håcquæsfung Saccheemans, chís-
bo SIMACKAN.

Thet första Catechisimi stycket om
Tijo Gudz Bud.

I. Chiutte

Chísbo Simóckan.

Thet Första Budet.

Chiyr mätta pyri Hocquæsfungz Sacchee-
man tahóttamen.

LUTH. &
Versio.

**Tu skalt inga andra Gu-
dar hafwa för mig.**

Chéko pantor chijr jãni ? Rãe.

Nijr suhwijvan Renáppi, hátte Nisfiaa-
nus hwilásse, móchij, nijr quinkijnamen
jãni móchijrick Saccheeman, Hócquæ-
sfungz hwritt MANÉTO, tahóttamen,
pyri, chéko Hócquæsfung ock Hácking
hátte, ock nijr pátton suhwijvan nijre
Nóóton ock chéko nijr pæntor, thaan
únnár nirãna Vínckan MANÉTO hãa.

Huru förstår tu thetta ? Säg.

Versio.

**Wi alla Menniskior / skole hafwa
en**

en barnslig fruchtan / ja thet skal
 vara vår lust / at wij thenna sto-
 ra Guden / ålskom mehr / än alt
 thet himmelen / och thenna jorden
 innehafwa / och att wij sättja all
 vår troo och tillijtt till thenna vår
 nådefulle GUD allena.

Swad är thet ? Swar.

Wi skole öfwer all ting
 fruchta och ålska Gud / och
 sättja all troo och lijt till
 honom.

LUTH.

II. Nisfa

Chísbo Simóckan.

Chijr matta maranijto manúnckus, chi-
 rōna SACCHEEMANS, horít MANÉTTOS
 Rwaénse : Konna, jōni machijrick Sachee-
 man, hōrít MANÉTTO, matta renáckót
 tahóttamen ; suck, bakánta ock bakíttan.

Thet Andra Budet.

Tu skalt icke misbruka tins HEr-
 res GUDs Namn ; ty then stora
 HErren Gud behagar intet sådant ;
 utan straffar och förkastar.

Verfio.

LUTH.

Tu skalt icke misbruka
 HERRans tins GUDs
 Namn / ty HERRen skal
 icke låta honom blifwa o-
 straffat / som hans Namn
 misbrukas.

Chéko pentor chijr jōni ? Rōe.

Nijr suhwijvan Renáppi, hátte Nisfiaa-
 nus hwifasfi, ock tahoáttamen móchij-
 rick Saccheeman, Hócquæsfungz hōitt
 Manétto, Kónna nyr mátta chichíttwōn,
 mátta quirútteme taani únna hōritt Sac-
 chemans, MANÉTTOS Rōaénse, mátta nijr
 manúm charakítte, mátta nijr Krōni,
 mátta nijr mataétt maranijto : suck singa
 nijr quina munda, ock ánger, apítzi nijr
 skameera taan jōni móchijrick Sacchee-
 mans, hōritt MANÉTTOS Rōaénse, rōe :
 Kéne ítta, ock nijr maranijto Chíntika
 shéu.

Zuru förstår tu thetta ? Säg.

Versio.

Wij alla Menniskior / skole hafwa
 en barnslig fruchtan / och skolom ál-
 ska / then stora HERRan / himelens
 och jordenes gode GUD / så at wij
 icke

icke bannas / icke heller swärje wi
 thenne gode Gudz Namn / icke sko-
 le wi wara argfinte / icke liuga / eller
 göra något annat som intet duger;
 utan / när wi blifwe sünka / och då
 wij komma i dödsnöden / skolon wij
 strax löpa til then stora HERRANS
 Gudz Namn / görandes tackfä-
 jelser / böner och lof altijd.

Swad är thet? Swar.

Wij skole fruchta och äls-
 ka GUD / så att wij icke
 bannas eller swärje wi
 hans Namn / icke bruka
 truldom / liuge eller bedra-
 ge: Utan åkalle thet i all
 nöd / bidje / tacke och lof-
 we.

LUTH.

III. Náchha

Chisbo Simóckan.

Ciurtas Chisvickingh, chiyr hackkihác-
 kangh, ock quiskaamen Fahchan mosiut-
 tamen

tamen MWS , quíramen Lamaéæ s ock
pyri renáckot maranijto , máttá Nisfas
Chischvíckingh maranijto , unnarta hóttam-
men mochæærick , mochijrick nirōna
hóritt Sacheeman , Hocquæsfung. MA-
NETTO.

Thet Tredie Budet.

Verfio.

Ser dagar skal tu plantera och
hugga hwed / jaga / fiskia / och annat
mehr sådant arbete ; Men then
siunde dagen / skall tu intet arbete
drijswa / utan hålla Gudztianstens
wördning / med alfwar och flit / thet
wil Gud och behagar honom wål.

LUTH.

Tu skalt helga hwijlo-
dagen.

Chéko paéntor chijr jōni ? Rōe.

Nijr suhwijvan Renáppi , hátte Nis-
gianus hwisasse , ock tahóttamen móchij-
rick Sacheemán , Hóckquæsfungz ock
Háckingz hóritt MANÉTO. Kónna, nijr
mátta bakíttan , chéko tírue Chíntika
Saccheeman, ock chéko nirōna móchijrick
Saccheeman Hockuaésfungs Manétto rōel-
suck , jōni oráti múckan nijr quinkijna-
men chíntika , tahóttamen Christáu , ock
quíramen apítzi pæntore.

Huru

Huru förstår tu thetta ? Säg.

Wij alla Menniskior skole hafwa
en barnslig fruchtan / och skolom
ålska then store HErren / himme-
lens och jordenes gode Gud / så att
wij icke förachta thet som låres af
Prästen / och hwad vår stora HEr-
re / himmelens Gud talar / vthan
thet ordet skole wij hålla heligt /
giärna thet höra / och beslijta of-
foort / thet til att begriipa / (förstå
och låra.)

Verfio.

Hwad är thet ? Swar.

Wij skole fruchta och ål-
ska Gud / så att wij icke för-
achte Predikan och hans
ord / vthan hålla thet heligt /
höra thet giärna och låra.

LUTH.

IV. Næwo

Chisbo Simóckan.

Chijk chijre Nêk ock chijre Anna,
móchærick tahottamen, ock maranijto
huritt jœni, kéko chijr nitaato, kórtz chijk
mátta fixi anckarópp; suck taan Rhóómo
thaani Hackingh chichæ.

Ehet

Thet Fierde Budet.

Versio.

Tu skalt tin Fader och tina Moder storligen älska / och giöra wål emot them så myckit tu kan / på thet tu icke brått skal döo ; utan länge på jordene få lefwa.

LUTH.

Tu skalt hedra tin Fader och tina Moder / på thet tu må länge lefwa på jordene.

Chéko paéntor chíjr jōni ? Rōe.

Níjr suhwíjvan Renáppi, hátte Nisíiaanus hwiśasí, ock tahóttamen móchíjrick Saccheeman, Hóćquaésungz ock Hákíngz hōrítt Manétto, Kónna níjr nířōna Nā́k ock Á́nna, ock Saccheeman, mátta sínkáttan, ock mátta síringue maraníjto, súck, chéko níjr nítaato, urítt maraníjto jōni Hirúsíus ock Hā́usí, nířōna Nā́k ock Á́nna, ock níjre Saccheeman, sheū níjr maraníjto, níjr ock jōni móchórick tahóttamen, ock maraníjto ranckúnti, chéko níjr paéntor jōni táhoáttamen, ock níjr nǽmæn jōni sheū.

Versio.

Huru förstår tu thetta? Säg.
 Wi alla Människior / skole hafwa
 en

en barnslig fruchtan / och skolom
 älska / then store HErren / himme-
 lens och jordenes gode Gud / så att
 wij våra Fäder och Mödrar och
 Herrar / icke förachte eller förtör-
 ne / utan alt godt / åhra och tjänst /
 som wij kunnom bewijsa these ål-
 drige män och gamla qvinnor / vår
 Fader och Moder / samt våra her-
 rar och förmän / thet skole wij giär-
 na giöra ; wij skole myckit hålla af
 them / och tjäna til wiljes / alt thet
 wij förstå / them wara till godt be-
 hag / och hafwa them för ögon.

Swad är thet ? Swar.

Wij skole fruchta och
 älska Gud / så att wij vå-
 ra Föräldrar och Herrar
 icke förachte eller förtörne;
 uthan hålle them i wörd-
 ning / tjäna them / lyde
 them / älske och hafwe them
 för ögonen.

LUTH.

V. Pareenah

Chisbo Simóckan.

Chijk mátta bakánta ankaróppan, chirōna Renappi.

Thet Femte Budet.

Versio.

Tu skalt icke slå ihjål tinnåsta.

LUTH.

Tu skalt icke dråpa.

Chéko paéntor chijr jōni? Rōe.

Nijr suhwijvan Renappi, hátte nisfiáanus hwifásfi, ock tahóttamen, móchirick Saccheeman, Hocquaélungz ock Háchingz hōritt Manétto, Kónna nijr, matta chéko manúnckus maranijto nirōna Nitáppi, thaan Kíckhæ, ock mátta sevaraénda maranijto : suck maranijto urítt, chéko Nitáppetahóttamen, sīnga ock mina másfo anger hátte.

Zuru förstår tu thetta? Säg.

Versio.

Wij alla Menniskior / skole hafwa en barnslig fruchtan / och skolom álsta / then store HErren / himmelens och jordenes gode GUD / så att wij intet ondt tilfoge wårom Nåsta til hans lijf / eller honom emot bryte ; vthan giör om wår Nåsta

Nåsta godt i alt hwad han betarf-
war / som och då når han är stad-
der i någon lijfsfara och dödsnöd.

Hwad är thet ? Swar.

Wij skole fruchta och ålska
Gud / så att wij ingen ska-
da giöra wårom nåsta til
hans lijf / eller honom e-
mot brute ; vthan hiälpe
och förfodre honom i all
hans lijfs nød.

LUTH.

VI. Ciúttas.

Chisbo Simóckan.

Chijr inátta maranijto PWroáquæ.

Thet Siette Budet.

Zu skalt icke giöra hoor.

LUTH. &
Versio.

Chéko paéntor chijr jwóni ? Rwe.

Nijr suhwijvan Renáppi, hátte Nisfiaa-
nus hwifasli, ock tahóttamen móchijrick
Saccheeman, Hócquæsfungz ock Háckingz
hwrítt Manétto, Kónna nijr hurítt, ock
mátta mataétt Chíckhæ hátte, sînga nijr
rwe,

ræ, ock singa nijr chéko maranijto,
 ock suhwijvan Rheenus tahóttamen chijr
 Nitérvus, ock suhwijvan Nitérvus, ta-
 hóttamen chijre Rheenus, ock maranijto
 chéko chijre Rheenus hátte samináckót.

Zuru förstår tu thetta? Säg:

Verfio.

Wij alla Menniskior / skole hafwa
 en barnslig fruchtan / och skolom
 álsta then store HErren / himme-
 lens och jordenes gode Gud / så wij
 itt renligit och tuchtigt / och icke nå-
 got orenligit och otuchtigt lefwerne
 föra / antingen når wij tale eller
 något giöre / och att hwar och en
 Man / álstar sin hustru: Hwar och
 en Hustru / skal ock álsta sin man /
 och ställa sig emot honom tilbörli-
 gen / som honom kan wäl beha-
 ga.

Swad är thet ? Swar.

LUTH.

Wij skole fruchta och álsta
 Gud / så att wij före ett
 renligit och tuchtigt lef-
 werne / både med ord och
 giär.

giärningar / och att hwar
och en ålskar och åhrar sin
ähta Mafa.

VII. Nisfas

Chisbo Simóckan.

Chijr mátta KommWta.

Thet Siunde Budet.

Tu skalt icke stjåla.

LUTH. &
Versio.

Chéko pántor chijr jw̃ni ? Rwe.

Nijr suhwijvan Renáppi hátte Nisfiaa-
nus hvvifasfi, ock tahóttamen móchyrick
Saccheeman, Hocquaéfungz. ock Hác-
kingz hwrítt Manétto, Kónna nijr nirw̃na
Nitáppi Zaéband, ock chéko pijri hátte
mátta kommvvta, ock mátta krw̃ni, tí-
rue, urítt, urítt, chéko mattarútti chijk
matteû máramæn : suck, nijr maranijto
renáckot : chéko Renáppi hátte máramen,
matteû, ock chéko pijri urítt hátte, hat-
teû, mátta nijr manunckus.

Zuru förstår tu thetta ? Säg.
Wij alla menniskior skole hafwa en
varnslig fruchtan / och skolom ál-
fa then store HErren / himmelens
och jordenes gode Gud / så at wi wår
nästa

Versio.

nåsta hans penningar / eller hwad
 mehra han åger / icke borttaga / eller
 liuga / säijandes / thet duger / thet
 är godt / hwilket godz doch intet du-
 ger / som wij ha till att handla och
 wandlamed : vthan förhiålpe thet
 til / att hwad vår nåsta har till att
 handla / thet hafwi / och hwad meh-
 ra godt han åger / thet ågi / och wi
 platt intet honom misönnna.

Swad är thet ? Swar

LUTH.

Wij skole fruchta och ålska
 Gud / så att wij vår nåsta
 hans penningar eller ågo-
 delar icke borttage / eller
 med falske wahzor och han-
 del til oss komme : vthan
 förhiålpe tår til / at hans
 godz och nåring må war-
 da förökad och bestårmad.

VIII. Haas

Chisbo Simóckan.

Chij

Chijr máttá krōni; suck chéko chijr
rōe, kítzi rōe.

Thet Ottonde Budet.

Tu skalt icke siunga / vtan ehwad tu
talar / så skal tu sanningen tala.

Versio.

Tu skalt icke bára falskt
wittnesbörd emot tin nå-
sta.

LUTH.

Chéko paëntor chijr jōni? Rōe.

Nijr suhvijvan Renáppi, hátte Nisfiaa-
nus hvvifasfi, ock tahóttamen mochijsrick
Saccheeman, Hocquaéslungz ock Hac-
kingz hōrít Manétto, Kónna nijr máttá
Krōni, thaan pijri Renáppi, máttá nijr
manúm charachitte, máttá nijr manúnc-
kus rōe, siunga Renáppi Rōénse simáckot:
suck nijr rōe, jōni matta manúnckus,
nijr rōe hurít Nitappe, ock suhvijvan
chéko nijr rōe, hurít rōe thaan saminác-
kot.

Zuru förstår tu thetta? Säg:

Wij alla menniskior skole hafwa en
barnslig fruchtan / och skolom álsta
then store H Erren / himmelens och
jordenes gode Gud / så at wi icke
fal-

Versio.

falskeligen beliuge någon menni-
 skia / at wi icke äre förrådare / att
 wij icke tale något ondt om vår nä-
 sta i hans främwaro / och att wij
 icke skänna vår nästas namn:
 vthan wij skolon säija: then Men-
 niskan / är intet så ond; Wij skole
 tala godt om vår nästa / och alt-
 samman thet wij tale / skall / och bör
 wara godt taal om honom / alt til
 thet bästa.

Swad är thet? Swar:

LUTH.

Wi skole fruchta och äl-
 sta GUD / så att wij icke
 falskeligen beliuge / förrå-
 de / baktale vår Nästa /
 och komma honom ondt
 rychte på: vthan skole vr-
 saka honom / tala godt
 om honom / och wända
 all ting til thet bästa.

IX. Paéſchun

Chísbo Simóckan.

Chijr máttá tahóttamen vickchōmen
pijri Renáppi.

Thet Nionde Budet.

**Zu ſkalt icke hafwa luſt til
tin Náſtas huſ.**

LUTH. &
Verſio.

Cheko pántor chijr jōni ? Rōe.

Nijr ſuhwijvan Renáppi, hátte Niſſiaa-
nus hwifáſſi, ock tahóttamen móchirick
Saccheeman, Hóckuaéſlungz ock Hác-
kingz hōritt Manétto, Kóuna, nijr máttá
rōe : Renáppi pætton rankunti chéko chijr
hátte ock wícking, renáckót nijr máttá
raíman Kommwta, ock rōe : jōni nirōna:
ock nijr krōni : ſuck nijr maranijto, Kónna
Renáppi chéko hátte, hatteû, ock mara-
nijto urítt.

Zuru förſtår tu thetta ? Säg.

**Wij alla Menniskior / ſkole hafwa
en barnſlig fruchtan / och ſkolom
álſka then ſtora HErren / himmelens
och jordenes Gud / ſå at wi icke ſäije
åth någon / gif mig tina ſaker / hwad
tu åger / och titt huus och hem ; ſå-**

Verſio.

B

Dant

dant skole wij intet taga med oråt-
ta på något olofligit sätt / säi-
des ; thet hörer mig til / och är kan
skee intet sant : utan wij skole wara
honom behiålpelige / at hwad han
åger / thet må han åga / (och nytt-
ja wål.)

Hwad är thet? Swar:

LUTH.

Wij skole fruchta och ålska
Gud / so at wij icke med list
stå efter wår Nastes arf
och egit eller huus / och kom-
ma thet vnder oss med nå-
got skeen / såsom thet ske-
der med råttten : utan wij
skole wara honom behiel-
pelige / at han må sitt be-
hålla och besittja.

X. Thaéræn

Chísbo Simóckan.

Chiyr máttá tahóttámen Nitérvus pijri
Rhé-

Rhénus , ock mátta Renáppi chaleback-
schéti Pinóaéttæt , mátta Âquaéttæt chale-
backschaétti , mátta móchijrick mws , ock
mátta chéko Renáppi hátte , chijr tahót-
tamen.

Thet Tijonde Budet.

Tu skalt icke begiåra ens annars
mans hustru / icke heller hans tie-
nare / icke tienarinno / ocke ora / åsna /
och icke något thet honom tilhö-
rer.

Verfio.

Tu skalt icke begiåra tins
nåstas hustru / hans tie-
nare eller tienarinno / ora /
åsna / eller hwad som hålft
honom tilhörer.

LUTH.

Chéko paéntor chijr jw̃ni ? Rwe.

Nijr suhwijvan Renáppi, hatte Nisfiaa-
nus hwifasfi , ock tahóttamen móchirick
Saccheeman , Hóquaésfungz ock Hác-
kingz Manétto , Kónna nijr mátta taíman
Kommwta , pijri Rheenus Nitervus , ock
mátta kalebackschétti Pinaéttet , mátta
kalebackschétti Âquaéttæt , suck kónna
maranijto , renáckot Nitervus , Pinóaéttet

ock Áquaáttæt, máttá mártzi, suck háppi
ock maranijto chéko Rheenus tijrue.

Huru förstår tu thetta? Säg.

Verfio.

Wij alla menniskior / skole hafwa
en barnslig fruchtan / och skolom
ålska then stora HERren / himme-
lens och jordenes gode Gud / så at
wij icke draga / locka eller tubba/
ifrån någon man / hans hustru / el-
ler tjenstedräng / eller tjenstepiiga ;
utan heller hjälpe til / att hustrun/
dränger och piigor / icke gå sin skoos/
utan blifwa och göra / hwad hus-
bonden befaller / och the äro plich-
tige.

Hwad är thet ? Swar.

LUTH.

Wij skole fruchta och ålska
Gud / så att wij icke drage/
locke eller tubbe ifrån vår
nästa / hans hustru eller
tienstefoldc 2c. utan heller
hielppe til / att the måge blif-
wa

wa och giöra hwad the äro plichtige.

*Chéko rûe kinz, móchæarick, móchijrick
Saccheeman, Hócquaésfungz ock Háckingz
hwritt MANETTO, peeri jâni sub-
vviivan chisbo Simóckan?*

Rûe.

Nijr móchijrick S A C C H E E M A N, Hóc-
quaésfungz ock Háckingz, chirôna hwritt
ock sítane Manétto, taan bakánta Re-
náppi sevaraénda, minamærso, ock anka-
rópp, nijr quijramen chéko chirôna Nôk
ock Anna, hátte mátta hulijk maranijto,
thaan Nisfiaanus, úska náchha ock næûwo
Híslemis, kónna, mátta jâni tahóttamen
nijre. Ock nijr maranijto tahóttamen, thaan
móchæarick, móchæarick thææræn cu-
tábpach, thaan jâni chéko tahóttamen nijr,
ock maranijto jâni nirôna, hurít chisbo
Simóckan.

**Hwad säger nu then mächta stora
HERren/himmelens och jordenes
gode Gud / om all thenna
Buden? Säg.**

**Jag HERren tin Gud/är en wäl-
dig och starck hämmare / til at slå
menniskan med bedröfwelse / siuf-
dom och döden; Jag söker thet tin**

Verfio

Fader och Moder hafwa illa giordt/
in på Barnen / alt in til tredje och
fierde slächte / therföre at the intet
älska mig. Och jag gör barmher-
tighet in til många / många gån-
gor Tijo hundra / på them som
mig älska / och göra efter thesse mine
sköne Bud.

Swad säger nu GUD om all thenna
Buden? Swar: Thet säger han:

LUTH.

Jag HÖren tin Bud / är
en stark håmnare / then
som söker Fädernas mis-
giärning in på barnen / alt
in til tridie och fierde leed /
the som mig hata. Och
gör barmhertighet in till
mångtusend / på them /
som mig älska och hålla
min Bud.

Chéko paéntor chijr jwani ? Rwe.

Móchijrick Saccheeman , Hócquaés-
fungz

ſungz ock Hackingz hœrit Manétto, póho:
 nijr apítzi bakánta ſuhwijvan Renáppi,
 chéko jœni chífbo Simóckan, mátta ma-
 ranijto : Kónna ock nijr Renáppi, mó-
 chærick hwifáſſe hátte, ſínga jœni mó-
 chærick móchijrick Samináckat Manétto
 ſíringue, ock nijr mátta bakíttan, jœni
 hurítt thææræn chífbo Simóckan: Kónna
 jœni Samináckot Manétto, tírue, nijr pæt-
 ton núſko, nirœna móchijrick, tahóttá-
 men, ock ſuhwijvan hurítt, ſuhwijvan
 Renáppi, cheko jœni chífbo Simóckan,
 tahóttamen maranijto. Kótz mátta, ock
 nijr tahóttamen jœni móchijrick Sacchee-
 man, Hócquæſfungz ock Hackingz hœrítt
 Manétto, ock tahóttamen maranijto jœni
 móchijrick Saccheemans, hœrítt Manéttos
 chífbo Simóckan.

Zuru förſtår tu thetta? Säg.

Gud ropar: Jag will oförtöf-
 wat ſtraffa / alla them ſom thenna
 buden icke giöra / hwarföre och wij
 menniskior / ſkole of myckit befruch-
 ta / når then hårlige Guden wredgas
 öfwer of / ſå att wij icke förachte
 ſåme buden; ty then hårlige Guden
 ſåger / jag ſkänker min ſtora kär-
 lek och alt godt / allom menniskiom /
 hwilka theſe mine Bud giärna ſtål-

Verſio.

la i wärket. Swarföre icke skulle
och wij tå ålska then store HErren/
himnelens och jordenes gode Gud
igen/ och gärna göra efter thenne
store HErrans och goda Gudens
bud.

Swad är thet? Swar.

LUTH.

Gud hotar at wilja straffa
alla them / som thenna
Boden öfwertråda: ther-
före skole wi fruchta för
hans wrede/ så at wij icke
bryte emot hans bod; men
sina nåd och alt godt lof-
war han them allom/ som
thenna boden hålla. Ther-
före skole wij ålska honom/
och gärna göra efter hans
bod.

Renáckot chirôna Nisfiaanus pi-
noættæt , Âquaéttæt ock pijri
Renáppi , chéko mátta nitato
chíntika mamaræckhíckan, qui
fixi quíramen pæntôre nóoton.

Sålunda skole edre Barn / Söner
och Döttrar / vnga Drånger och
Pigor / samt flere andre Men-
skior / snarligen beslita sig om att
lära Troon.

Versio.

Huru man må vngt folck en-
faldeligen förehålla.

Brones Articklar.

I. Cútte Nóóton,

Peeri suhwijvan, quinætzí nitaato
maranijto.

Then Första Artickelen

Om Skapelsen /

Eller all ting / huru wijsligen the
áro giorde.

Nljr nóoto, taani móchyrick Sacchee-
man , Hóquaésfungz ock Hac-
kingz Wínckan Manétto Nôk,
suhwij

suhwij suhwijvan manotuttut taan maranijto, j̄w̄ni móchyrick Hocquaésfung ock unnar móchyrick Hácking, ock suhvviyvan quinaétzi nitaato maranijto.

Versio.

Jag tror på then stora HERRAN/
himmelens och jordenes gode Gud
Fader/ alla/ alla tings allwise Ska-
pare/ then stora himmelens och then-
na widtbegrepna jordenes/ med alt
thet som the innehafwa.

LUTH.

Jag tror på Gud Fader
alzmåchtigan/ himmelens
och jordenes Skapare.

Chéko pantor chijr j̄w̄ni ? R̄w̄e.

Nijr nóoto, móchijrick Saccheeman,
Hocquaésfungz ock Háckingz h̄w̄ritt Ma-
nétto, h̄atte nijre maranijto, ock suhvviy-
van Hocquaésfung ock Hácking, ock
suhvviyvan chéko Hocquaésfung ock
Hácking hattéu, ock h̄atte paetton nijre
nútsko, nir̄w̄na j̄w̄s ock ch́icko, nísfa Skinck,
nísfa Hittaaock, ock suhvviyvan chéko
nir̄w̄na j̄w̄s h̄atte, Tritææ ock ch́icko ch́ic-
ko, h̄atte renáckot ock j̄w̄ni vínckan Ma-
nétto, sheû tahóttamen hicka oraaton.
Paetton ock nijre sheû nútsko móchirick
Qvviyvan ock Mítzi, Wick̄w̄men ock

Wic-

Wícking, Nitérvus ock Nisfiaanus, Tu-
 eanung ock Hackiháckan, ock suhvvi-
 jan, cheko nijr matta hátte, taan nijre
 híckhæ: jŵni, hícka oraaton nijr, uska
 suhvviyan mátta hulijk. Ock renáckot
 suhvviyan úska móchyrick tahóttamen
 ck. Nŵkz chítto, mátta naémæn taan
 nirŵna Sijband: Kótz ock nijr sheû rŵe:
 Keene, Keene ítta nirŵna tahóttamen
 Hocquaésung Nŵk, chéko chijr rŵe,
 ŵni nijr apitzi samináckot hátte sheû
 haan maranijto. Jŵni Kítzi, Kítzi.

Zuru förstår tu thetta? Säg.

Jag troor att Gud hafwer mig skat-
 tat / och hela himmelen samt jor-
 den / med alt thet himmel och jord
 innehafwa / och hafwer gifwit mig
 kropp och siäl / ögon / öron / och alla
 lemmar som min kropp hafwer /
 förnuft och alt hwad siälen tilhörer;
 hwilket och then barmhertige Gud
 alltid wijsd macht håller. Besörjer
 mig och dageliga med kläder och
 födo / hus och hem / hustru och barn /
 booo och bohag / och alt thet jag be-
 höfwer til mitt lijfs vppehålle. Be-
 skärmer och bewarar mig för ska-
 da / farlighet och alt ondt. Och thet
 alt

Verfio.

alt af sine blotta kärlek och Faderliga godhet / icke seendes til min förskyllan eller wärdighet : För hwilket alt / jag altid säger honom lo och tack / minom kärre himmelske Fader ; Swad han befaller / thet skal jag ock ganska gärna altid göra, utan försummelse. Thet är wisserliga sant.

Swad är thet ? Swar.

LUTH.

Jag tror att Gud hafwer mig skapat och all Creatur / gifwit mig kropp och siäl / ögon / öron och alla lemmar / förnuft och all sinne / och att han ännu thet håller wid macht. Ther till besörjer mig riifeliga och dageliga med kläder och födo / huus och hem / hustru och barn / boo och bo-

ohag / och alt thet jag till
 iñnelig nåring behöfwer:
 Bestiårmer och betwarar
 mig för skada och farlig-
 et och alt ondt: Och thet
 alt utaf sina blotta nåd och
 saderliga godhet / utan all
 min förskyllan och twär-
 ighet: För hwilket alt jag
 plichtig är honom tacka och
 lofwa / lydig wara och tie-
 na; thet är wißerliga sant.

II. Nisfa Nóóton

*ceeri móchyrick Saccheemans Hocquaés-
 ingz ock Háckingz hōwritt Manēttos, Nōks,
 Nisfaanus ꝛ ESU CHRISTO, ock chéko
 Samináčkot jōni hátte maranijto,
 suhvuijvan Renáppi.*

Then Andra Artickeln
 Om Återlösningen /

Eller

Æller Gud3 Son J:esu Christo/ oc
the wålgiärningar han hafwer be-
wijsat / hela menniskio
slåchtet.

Nijr Nóoto ock tháni JESUM CHRIS-
TUM, naéchkomæ hwa Nisfianus, niræ
na móchæærick, móchijrick Saccheeman
unnar Nisfianús, thaan naéchkomæ jw
hátte hwrítt chintika Manétto maranijto
chifickwøn thaan hwrítt Æquaéttæt Maria
U'nnar Nisfianus, hatteu móchijrick mi
namaérfo, vvónni Pontio Pilato. Híttoc
renáckot † thaato, anckaropp ock Hác
king tháto. Mátzi Rómungue utholyy
rhaan Manúm charachítte manúncus Ma
néttos móchijrick taénda. Náchha chifck
víckingh sippáhe entami. Mátzi thaa
jwñi móchijrick hwrít Hocquaésfung ut
hólyy. Mattápping hwrítt Laénfkan mo
chijrick Nwks, Saccheemañs quinaétzi ni
taato, suhvijvan maranijto. Taan æmpaa
mochijrick Simóckan maranijto suhvij
van Renáppi, chéko chíchæ ock chéko
anckaróppan.

Verfio.

Jag tror ock på JESUM CHRIS-
tum/ hans enda Son/ vår H:er-
ra. Thenna Sonen (på mandom-
sens wågnar/) hafwer then gode He-
lige Ande/ aflat. Födder af Jung-
fru

fru Maria. Samma Son/ leed
 myckin pyno/ vnder Pontio Pila-
 to; Blef korsfåster/ döder/ och se-
 dan begrafwen. Han nedersteg til
 then strygga onde andans fastlige eld.
 På tredje dagen bittida stod han
 opp; och vpsteg til himmelen/ sitt-
 jandes på hårliga handen/ then sto-
 ra Fadrens/ som är en mächta wijs
 HErre till att giöra all ting. Lå-
 dan igen kommandes/ then stora do-
 men til att hålla/ öfwer alla menni-
 skior/ både lefwandes och döda.

Jag tror och på Jesum
 Christum/ hans enda Son
 vår HErre. Hvilken
 aflad är af then Helige An-
 da. Födder af Jungfru
 Maria. Pijnter vnder
 Pontio Pilato. Korsfå-
 ster/ döder och begrafwen.
 Nederstigen til helsvetit.
 På

LUTH.

På tridje dagen vpstånden igen ifrån the döda. Vp-
stigen til himbla. Sittian-
des på Allzmåchtig Gudz
Faders högra hand. Så-
dan igen förmanades / til at
döma lefwandes och dö-
da.

Chéko paéntor chijr jw̃ni ? Rwe.

Nijr nóoto, JESUS CHRISTUS, mó-
chijrick Saccheeman, Hocquaésfungz ock
Hackingz hw̃ritt Manétto, Kitzi chilickw̃n
thaan Nw̃k Hócquaésfungz, úska Rhóo-
mo, ock jw̃ni Kitzí Renáppi, chilickw̃n
thaan hw̃ritt Áquaéttæt Maria, nirw̃na
Saccheeman, vónni, hátte quijramen nijr,
mattarútti Renáppi, úska súhvijvan chéko
nijr mataétt hátte maranijto, úska ankarop-
pán ock úska manúnckus Manéttos Sítta-
ne, ock renáckot matta móquaærd maéc-
kæck Asfaén, ock mátta hw̃ritt vopæck
Asfaén: Suck chijr, hátte máramænnijr,
chijre hw̃ritt ock Samináckot Mock, ock
chijre hw̃ritt Ankaróppan ock Minamáer-
so: Kónna nijr chirw̃na Híssimus, háppi
ock

ock chickhæ , W'ónni chijr , thaani jw̃ni
 hwrítt móchijrick Hócquaéslung chijre tu-
 tænung , ock nijr maranijto chéko chijr
 rahóttamen thaan Rhóomo hurítt , rénac-
 kot chijr , úska anckaropp entaami , chick-
 hæ ock suhvijvan tutænung hátte thaan
 Rhómo. Jw̃ni Kítzi , Kítzi.

Zuru förstår tu thetta ? Säg :

Jag troor at JESUS Christus är
 sanner GUD / födder af Fadren om
 ewighet / och at han är sanner
 Menniskia / född af Jungfru Ma-
 ria / och är min HERR ; han haf-
 wer förlofat mig förtappade och
 platt odugse menniskia / ifrån alt
 thet onda jag hafwer bedrifwit /
 ifrån döden / och then onde andans
 macht ; Och sådant icke med thet
 dyra röda gullet / icke heller med
 thet wackra hwijsa silfret ; utan haf-
 wer igen köpt mig med sitt heliga
 och dyrbaresta blod / och med sin
 oskyldige pijn och död : på thet
 jag hans egen wara skal / blifwa
 och lefwa vnder honom i himmelen
 hans rike. Och jag skal göra / alt
 thet honom behagar / utan anda. Så-
 som

Verfio.

som han af döda vpstånden är /
 lefwer och alt rijke behåller i Ewig-
 het. Thet är wißerliga sant.

Swad är thet ? Swar.

LUTH.

Jag troor at J^hesus Chri-
 stus är sanner GUD / föd-
 der af Fadrenom i ewig-
 het / och thesklikes sanner
 Menniskia / född af Jung-
 fru Maria / är min H^herre
 hwilken mig förtappade
 och fördömde menniskia /
 förlostat / förwårswat och
 wunnit hafwer / ifrån alla
 synder / ifrån döden och
 diefwulens wåld / icke med
 guld eller silfwer : vthan
 med sitt helga och dyra
 Blod / och med sin ofskyl-
 dige

ge Pino och Död: På thet
 jag skal wara hans egen/
 blifwa och lefwa vnder ho-
 nom i hans Rijke. Och ho-
 nom tiena i ewig Rättfär-
 dighet / Meenlöshet och
 Salighet. Såsom han af
 döda vpstånden är/ lefwer
 och regnerar i ewighet :
 Thet är wißerliga sant.

III. Náchha Nóóton.

Peeri hwrítt chíntika.

Then Tridie Artickelen/

Om Helgelsen.

Nijr nóóto thaani hwrítt chintika Ma-
 nétto. Cútte hwrítt Mamaræckhíckan,
 thaani suhwijvan Renáppi, chintika mara-
 nijto. Nijr nóóto, chintika Renáppi Si-
 móckan. Nóóto, sínga nijr matarútti ma-
 ranijto, ætticke jóni Vinckan chintika
 Manétto, sevarænda ock firíngue tancke-

títt, máttá sêwo ; suck, taan níjr mará-
nijto urítt, renáckot jêni sêu tahóttamen.
Nóoto ock suhwijvan renáppi, hiw qui
líxi entaami Hácking. Ock chíchæ sêu
thaan ock thaansêu, Kitzi.

Verfio.

Jag troor ock på then gode Heli-
ge Anda. En Christendoms rätt
lära / til alla Menniskiors Gud-
tienst. The Heligas samfund. Jag
troor / at når jag bedrifwer något
ondt / så blifwer then Helige Ande
wreder vppå mig / til en tid : Men
icke alt för itt ; utan / til thes / wij
giör om thet godt år / sådant / som
honom alltid behagar. Jag troor
ock / at alla menniskior skola vpså
af jordene ; Och sedan få lefwa al-
tid och ewinnerliga. Thet år sant.

LUTH.

Jag troor på then Heli-
ge Anda. Ena heliga all-
männeliga Kyrkio. The
Heligas samfund. Syn-
dernas förlåtelse. Rökens
vpsländelse / och ewinnerli-
git lijf. Amen.

Chéko

Chéko pantor chijr jōni ? Rōe.

Nijr nóoto, Konna nijr máttá nijre Pæn-
tōre, ock máttá nijre Sittane nitaato nóoto,
ock paévo thaán nijre Saccheeman JESUM
CHRISTUM : suck hōrītt chīntika Ma-
nétto, hātte póho nijr taan quinkijnamen
Saccheemans Oratij muckan, rōe; nōe. Ock
jōni chīntika Manétto maranijto, Kotz
nijre Skinck naémæn chéko mochijrick
hurītt nutzko paétton, chīntichat, ock
hātte nijr taan ciutte hōrītt nóoton : Re-
nāckot, jōni hōrītt Manétto, póho taan
suhwijvan, chīntika Renappi Hacking :
Nōe itta : pijri ock pijri Nōe ! jōni tack-
cheene nirōna Skinck, chīntichat, ock
thaan JESU CHRISTO hātte nijr, ock
hickat oraaton nijr, thaani chūtte hōrītt
nóoton : Thaani jōni chīntika Renáppi,
jōni hōrītt Manétto, nijre ock suhwijvan
nóoton Renappi ; shēwo chéko nijr ma-
taétt maranijto sinkáttan. Ock sínga JE-
SUS CHRISTUS æmpaa (nijr suhwijvan
renáppi naémæn) taan mochijri Simockan
maranijto, chéko renáppi ankaropp, jōni
hōrītt chīntika Manétto, Kintz póho
thaan suhwijvan ankaroppān renáppi,
nijr rōe : chijr máttá síjs cavinn cattúnga;
suck, nōe, suhwijvan ankaroppān renáppi
Kōmen taan Hacking ! ock apítzi paétton
nijre ock suhwijvan renáppi chéko nóo-
ton hātte, thāni Christo, ciutte thaan
Rhóomo chíchha, jōni Kítzi, Kítzi.

Huru förstår tu thetta? Säg.

Verfio.

Jag troor / at jag icke / af mitt eget
förmuft / eller egen kraft troo kan / el-
ler komma til min Herre Jesum
Christum ; utan then gode Helige
Ande hafwer mig kallat genom
Evangelium / säijandes : Kom hijt
til mig. Och samma Helige Ande
hafwer giordt / at mitt öga kan see/
hwad för stora goda gåfwor mig
skänckte åro / att han helgar och be-
håller mig vtien rätt troo : Såsom
then gode Anden talar til hela Chri-
stenheten på jordene : Kommer hijt !
flere / och flere kommer ! han vplys-
ser min ögon / helgar / och når Jesu
Christo behåller / och bewarar mig
vtien rätt troo : vti hwilka Christen-
het / then gode Anden / mig och al-
lom trognom menniskiom / dageli-
ga / alt thet onda wij hafwom be-
drifwit / förlåter. Och når Jesus
Christus kommer i synliga måtto
igen / then stora dommen at hålla / så
skal then trösterijke Helige Ande / i
thet samma ropa til alla döda men-
niskior /

niskior och säija; I döde menniskio-
kroppar / liggen icke nu längre och
sofwen / utan kommer hijt utur jor-
den / alle i som hafwen warit döde;
och strart warder han gifwandes
mig / och allom menniskiom / som
Trona hafwa / i Christo itt ewigt
lijf. Thet är wißerliga sant.

Swad är thet? Swar:

Jagtroor / at jag icke af
mitt eget förnuft eller
krass troo kan / eller förna
til min HERRA Jesum
Christum: utan then He-
lige Ande hafwer mig kal-
lat genom Evangelium /
uplyst mig med sina gåf-
wor / helgat och behållit
mig uti en rätt Troo: Så
som han hela Christenhe-
ten på jordene kallar / för-

LUTH.

samlar / vplyser / helgar /
 och när Jesu Christo be-
 håller / och bevarar i en rätt
 troo : Vti hvilka Chri-
 stenhet han mig och allom
 Erognom dageliga förlå-
 ter alla synder / och skal på
 yttersta dagen vpröfua
 mig och alla döda / och gif-
 wa mig samt med alla
 Erogna i Christo itt ewigt
 lif. Thet är wißerliga
 sant.

Renáckot chirôna Nisfiaanus, Pi-
 noaéttæt, Âquaéttæt, ock pijri
 Renáppi chéko máttá nitaato
 chintika mamaræckhíckan, qui
 fixi quijramen pæntwre,

Nwêk Nirôna.

Sæ

Sålunda skole edre Barn / Sö-
ner och Döttrar / vnga Drängar
och Pijgor / samt flere andre men-
niskior / snarligen beslita sig om at
lära

Versio.

Fader Vår.

Huru man må vngt solck en-
faldeligen förhålla HEr-
rans Bön.

Nâk nirâna , chijr jâni hârîtt mochy-
rick Hocquaésfung táppin.

Fader vår / tu som i then här-
liga / höga himmelen sitter.

Versio.

Fader vår / som åst i him-
lom.

LUTH.

Chêko paéntor chijr jâni ? Râe.

U'nnar mochijsrick Saccheeman , Hoc-
quaésfungz ock Hackingz hârîtt Manétto ,
tijrué nijre : nâe ítta chijre renáppi suh-
yviyan, Kónna nijr renáppe nooto, jâni
hârîtt Manétto , nirâna faminackot Nâk,
ock nijr jâni famináckot Nisfiaanus Kotz
nijr ock thaan jâni famináckot ock tahot-
tamen chintika maranijto, renáckot hurîtt
nisfia-

nisfianus rahottainen Nõk. Ock hättē
nîsfas tancketitt chîntika.

Swär förstår tu thetta? Säg:

Verfio.

Gud wil här med ropa til oss /
kommer hjit i folck allesamman; på
thet wij troo skole / at then gode Gu-
den är wår rätte Fader / och wij
hans rätte Barn / på thet wij ho-
nom trösteliga och käriligen bidia
skole / såsom god Barn sin ålskelige
Fader. Och beslutas här vti Sin
korta Böner.

Swad är thet? Swar:

LUTH.

Gud wil här med locka
oss / at wij troo skole / at han
är wår rätte Fader / och wij
hans rätte barn / på thet
wij honom trösteliga och
med all tilförsicht bidia
skole / såsom god barn sin
ålskelige Fader. Och be-
slutas här vti Sin Styrcken
eller Böner.

I. *Ciutte Chíntika.*

Chíntikat chijre Rwaénse.

Then Första Bönen.

Helgat warde titt Namn.

Chéko paéntor chijr jw̃ni ? Rwe.

Mochijrick Saccheemans , Hocquaés-
ungz ock Hackingz hw̃ritt Manéttos
Rwaénse hátte mochi hátte chisbo renác-
kot chíntika , suck nijr tírue taani jw̃ni,
chíntika , Kónna ock nijr jw̃ni Rwaénse
chíntika hatteû.

Zuru förstår tu thetta ? Säg.

Gudz Namn har i sig sielft myc-
ken helighet / men wij bidie i theнна
Böön / at ock wij thet namnet he-
ligt hålle.

Versio.

Swad är thet ? Swar :

Gudz Namn är i sig sielft
heligt nog / men wij bidie
i theнна Böön / at thet ock
når oss skal heligt warda.

LUTH.

Tanúndin ock sínga jw̃ni ? Rwe.

Sínga mochi rick Saccheemans Hoc-
quaés-

quaésfungz ock Háckingz hōrít Manéttos
 mamaræckhíchan, úska Saccheeman chín-
 tika, hōrít tirui, ock nijr maranijto chéko
 únnar mamaræckhíckan rōe, renackot
 Hocquaésfungz ock Háckingz, hōrít
 Manettos Nissiaanus, fixi quijramen ma-
 ranijto, chéko chijr tahottamen, únnar
 pææt nijre tahottamen, Hocquaésfung
 Nōk. Suck, chécko mamaræckhíckan
 Saccheeman, renackot mátta tirue ock
 maranijto, jōni, aéttike mataétt maranijto
 nirōna hōrít Manéttos Rwaénse. Kotz
 hícka oraaton nijr, O Hocquaésfung
 Nōk.

Zuru och når skeer thet? Säg.

Verfio.

Når Gudz ord / blifwer vthaf
 Läraren reent och klart vtfördt / och
 wij theslikes giøre efter som thetta
 ordet innehåller och oss lærer / så-
 som Gudz Barn ågnar / beflita oss
 om / at giöra thet Gud behagar / Thet
 gif oss fåre himmelske Fader. Men/
 hwilken Lärare / sådant icke förkun-
 nar och giör / han ohelgar ibland oss
 Gudz Mann. Therfore bewara
 oss / O himmelske Fader.

Zuru skeer thet? Swar :

LUTH.

**Når Gudz ord reent och
 klart**

klart lårdt warder / och
 wij thesliges ther efter /
 såsom Gudz Barn ågnar /
 Gudfruchteligen lefwe /
 Ihet gijs oss fåre himmelske
 Fader. Men hwilken an-
 norlunda lårer och lefwer /
 han ohelgar ibland oss
 Gudz Namn. Iherföre
 bewara oss O himmelske
 Fader.

II. *Nisfa Chintika.*

Phaa chijre Tutæænungh.

Then Andra Bönen.

Zilkomme titt Rijske.

Chêko paéntor chijr jw̃ni ? Rõe.

Horitt Manéttoš Tutæænungh, pæævo,
 nochij ūska hōa ock mätta ūska nirōna
 chintika: Suck nijr póho aéppe jw̃ni chín-
 ika, Kónna ock thaan nijr Renáppi. pæévvo.
 Huru

Versio.

Huru förstår tu thetta? Säg.

Thengode Gudz rijske komer wäl
af sig sielft/och icke utaf våra Böön:
utan wi bidie med thenna Böön/
at thet ock til oss må komma.

Swad är thet? Swar:

LUTH.

Gudz rijske kommer wäl
af sig sielft våra Böön
förutan. Men wij bidie i
thenna böön/ at thet ock til
oss må komma.

Tanündin ock Singa jwōni? Rwe.

Singa nirwōna Hocquæslung Nw̄k, pæt-
ton nijre, chintika Manetto nūko, Kōnna
nijr taan jwōni Wīnckan tahottamen, hatteu
nooton, thaan jwōni chintika mamaræck-
hickan, ock nijr chintika chickhæ hattēu,
taani unnar Hacking, ock Sijs thaan Rhoo-
mo chickhæ.

Versio.

Huru och när skeer thet? Säg:

Når vår himmelske Fader gifwer
oss sin Helige Anda / at wij ge-
nont hans nådige behag / sättje
Troo til hans heliga Ord / och wij
itt

ett heligt lefwerne före i thenna
werlden ; och sedan til ewig tijd
lefwe.

Hur och när skeer thet ? Swar:

Når vår himmelske Fader
LUTH.
gifwer oss sin Helige Anda/
at wi genom hans nåd
fåttie Troo till hans heli-
ga ord / och före ett heligt
lefwerne här i werldene /
och sedan til ewig tijd lef-
we.

III. Náchha Chíntika.

Hátte chéko chijr tahottamen , renác-
ot thaani Hocquaéslung , renáckot ock
aani Hácking.

Then Tridie Bönen.

Skee tin wilje såsom i him-
LUTH.
melen / så ock på jordene.

Chéko paéntor chijr jōni ? Rōe.

Mochærick , mochijsrick Saccheemans fa-
mináckot Manétto , hōritt ock Wínckan
tahót-

tahóttamen paévo seú taéppat, mátta aéppe
nirôna chíntika, sück taani únnar chíntika,
tijrue nijr, Kónna, samináckot Manéttos,
Wínckan tahóttamen ock taan nijr sheú
paévo.

Zuru förstår tu thetta ? Säg.

Verfio.

Gudz gode och nådige wilje / skeer
wål altid förvtan våra Bööñ ;
Men i thenna Bööñ bidie wij/
at Gudz nådige wilje ock hoos of
skee må.

Zwad är thet ? Swar:

LUTH.

Gudz gode och nådige wil-
je skeer wål våra Bööñ
förvtan ; Men i thenna
Bööñ bidie wij/ at han ock
når of skee må.

Tanúndin ock Sínga jwñi ? Rwe.

Sínga nirôna Hocquaésfung Nw̃k, sing-
kátan chéko nirôna jw̃s tahóttamen, ock
pæñu maranijto fuhvviyan mattarútti Si-
móckan, ock manúnckus Manéttos mano-
túttut Simóckan, Kónna, jw̃ni mátta tahót-
tamen, nijr chíntika maranijto, Hocquaés-
fungz ock Háckingz h̃w̃ritt Manéttos
Rwaénse,

Rwénse, ock Kónna hōritt Manétto's Tu-
 ræxung, hātte mochiirick Renāppi, ock
 pijri, pijri sheû taîman: ock Kónna, jōni
 mochiirick hōritt Manétto, maranijto ock
 hātte nijr sītane thaani jōni mamaræck-
 nīckan, ock taani Nóoton, thaani nirōna
 hīckhæ tarásfi. Unnar nirōna Hocquaés-
 ung, Nōkz, hōritt ock samináckot Tahót-
 amen.

Zuru och når skeer thet? Säg.

Når vår himmelske Fader / ta-
 ger bort alt thet onda vårt kött
 gärna lyfter åth / och förhindrar all
 ond Råd / och then onde andans il-
 listige anslag / hwilka icke hålla
 vårt / at wij helge Gudz Namn / och
 at then gode Gudz rijke må hafwa
 myckit folck / och många flere än
 nu dageligen til sig ananuna / och
 at Gud gör och behåller oss starka i
 sin ord och i Trone in til vårt
 lifs ändalykt. Thet är vår him-
 melske Faders gode och wålbeha-
 gelige wilje.

Verfio.

Zuru och når skeer thet? Swar:

**Når Gud förhindrar
 D vår**

LUTH.

swår föklige wilie/ och för-
 tager all ond råd och dief-
 wulens anslag / hwilka
 icke tilstådja / at wi helga
 Gudz Namn / och at hans
 rijke må tilkomma : Och
 at han styrker och behåller
 oss fasta i sin ord och i tro-
 ne in til åndan. Ehet är
 hans gode och behagelige
 swilje.

IV. Næuwo chintika.

Nirw̃na sheu p̃oon pææta chijr
 jocke.

Then Fierde Bönen.

Wårt dageliga Bröd gijs
 oss i dag.

Mochijrick Saccheeman , Hocquaés-
 sung ock Hackingz h̃w̃ritt Manétto , paét-
 ton ock sheu Poon ñutsko, chifbo ñættaas
 sheu,

fheû, fheû, fuhwijvan Renáppi, máttá
 aéppe nirôna chíntika, Kónna paapi: Suck
 nijr pôhwa, taani únnar chíntika, Kónna
 Hocquaéslung ock Háckingz Saccheeman,
 hâritt Manétto, maranijto, Kotz nijr re-
 náckot paéntore, ock aéppe Keene ítta, nijr
 tâiman nirôna fheû Póon.

Zuru förstår tu thetta? Swar:

Gud gifwer och dageligt Bröd /
 af blåtta nåd / dagelig dags allom
 menniskiom / utan vår böön; Men
 wij bidie i thenna Böön / thet Gud
 wille laga / at wij sådant måge för-
 stå / och med tackfäijelse vndfå vårt
 dageliga Bröd.

Verfio.

Swad är thet ? Swar.

Gud gifwer wål / uthan
 vår Böön / dageligt Bröd
 allom menniskiom : Men
 wij bidie i thenna Böön /
 at han wil låta oss förstå /
 och med tackfäijelse vndfå
 vårt dageliga Bröd.

LUTH.

Chéko paéntor chijr shéuvvo Póon? Rõe.

Suhwijvan chéko nirōna jōs tahottamen hatteu, Kotz mátta minamaérso, renáckot Mítzi, Bisfun, Quijvan, Wickōmen ock Wícking, Tutænung, Hackiháckan, Hattō ock mochijrick mws, ock chéko Wickōmen hatteu, ock Renappi hatteu, ock Zæaband, hōritt Nitérvus, hōritt Nisfiaanus, huritt Kalebackschaetti, huritt ock famináckot Saccheeman, uritt Sáckhang, mátta chéko ajúttamen, seū nickhícke, mátta mátaétt, ock pwróoque maranijto, suhwijvan hōritt hátte Roaénse, uritt Nitáppi, ock pijri renáckot.

**Hwad förstår tu med dageligit
Bröd ? Swar:**

Verfio.

Allt thet wår kropp giärna wil
hafwa / på thet han icke skal lijda
någon nöd / såsom åta / dricka / slå-
der / huus och heem / planternings
platzer / hiort och ålg / och hwad hu-
set tilhörer / och menniskan kan ä-
ga / och penningar / from hustru /
from barn / fromt tjänstefolck / go-
da och trogna öfwerhet / god time
melig wäderleek ; at the icke slå i-
hiål hwar annan / at man är hel-
bregda / at man icke giör något ho-
reri

rer/ at man behåller itt godt ryck-
te/ goda wänner/ goda grannar/ och
mehr sådant.

Swad är dageligit Bröd? Swar:

Allt thet som kropsens vp-
pehålle och nödtorft tilhö-
rer / såsom åta/ dricka/ flå-
der / huus och heem / åker/
boskap och behag / godz och
penningar / from hustru/
from barn / fromt tjenste-
fold / goda och trogna S-
werhet / godt regemente /
god timmelig swäderleef/
friid/ helbregda / tucht och
åhra / goda wänner/ goda
grannar/ och mehr sådant.

LUTH.

V. Pareenach chintika.

Ock chijr sinkáttan chéko nijr
mattarútti háttē maranijto, renac-

kot ock nijr sinkáttan chéko manúnckus Renáppi maranijto nijre.

Then Femte Bönen.

LUTH. &
Versio.

Och förlåt oss våra skulder / såsom och wiij förlåte them oss skyldige äro.

Chéko paéntor chijr jōni ? Rōe.

Nijr tijrue, taani únnar chíntika, Kónna, nirōna Hocquæsfung Nōk, mátta næamen thaan nirōna mattarútti maranijto, ock singa nijr renáckot maranijto, chijr mátta sinkáttan nijr æppe nirōna chíntika. Kónna, nijr sheû manúnckus, Kotz nijr renáckot tijrue nirōna chíntika, mátta ock nijr hátte chéko Kommijre: Suck nirōna Hocquæsfung hōritt Nōk, nijre renáckot suhwijvan, pætton rankúnti, mochiij nítsko, úska hōa Tahóttamen. Kónna nijr Renáppi maranijto, suck quijramen, Kónna chijr bakanta nijr. Kotz nijr mátta, mátta bakittan manúnckus Renáppi; suck cheko manúnckus maranijto nijre, nijr apítzi Nitáppi maranijto, mochiij sheû Nitáppi, úska suhwijvan nirōna chítta, ock tahóttamen maranijto hurítt suhwijvan nirōna Manúnckus Renappi.

Huru förstår tu thetta ? Säg.

Versio.

Wij bidie i themma Böön / at tu
 vår himmelske Fader / icke wille
 see til våra onda odugliga gärnin-
 gar / och när wij sådant giöre / at
 tu icke förskuter oss med våra böön.
 Ty wij äre af Naturen onde / och
 therföre icke värde / thet wij ombi-
 die i våra böner ; hafwa thet icke
 heller förskyllat ; vthan at vår him-
 melske gode Fader / wille oss thet alt-
 sammans gifwa / vtaf sin blåtta
 kärlek och behag. Ty wij giöre da-
 geliga thet som intet duger / och med
 våra gärningar förtiåna wi intet
 annat / än at tu måtte straffa oss.
 Swarföre / wele wij icke heller för-
 skiuta våra orvänner / som hafwa
 giordt oss ondt ; vthan straxt förlå-
 ta / och giöra oss til wänner igen /
 ja / en stadig wänskap vprätta oss
 emellan / af alt vårt hierta / och
 gärna giöra them allom godt / som
 oss hata

Swad är thet ? Swar :

LUTH.

Wij bidie i thenna Böön /
 at wår himmelske Fader /
 icke wil see til wåra synder /
 och för theras skull för-
 wågra oss wåra böön. Ty
 wij äre icke wårde thet wij
 ombidie / hafwe thet icke
 heller förskyllat ; vthan at
 han wille oss thet altsam-
 mans gifwa utaf sine nåd.
 Ty wij synde dageliga i
 mångahanda måtto / och
 förtiene icke annat än straff.
 Så wille wij twårt emot
 och förlåta utaf hiertat /
 och gärna giöra them godt
 som oss emot bryte.

VI. *Ciúttas Chintika.*

Ock chijr, máttá bakíttan nijr,
taan manúnckus Manétto.

Then Siette Bönen.

Och tu förskut of icke ifrån tig/ til
then onde andan.

Versio.

Och inled of icke i Fre-
stelse.

LUTH.

Chéko paéntor chijr jw̃ni ? Rwe.

Nirw̃na Vínckan Saccheeman, mochi-
rick h̃w̃rítt Manétto, máttá bachíttan Re-
náppi, chéko paéw̃o taan jw̃ni; suck nijr
tirue, taani únnar chintika, Kónna h̃w̃rítt
Manétto, tahóttamen hícka Oraaton nijr,
Konna Manúnckus Manétto, manúnckus
Renáppi ock nirw̃na jw̃s, máttá mosiutta-
men ock taíman nijr thaan sinkáttan Nôo-
ton, taan máttá Nóoton, ock taan sijs ma-
tarutti ock mataétt maranijto. Ock singa
renáckot matta hulijken quijramen nijr,
nijr manorúttut æppe nirw̃na chintika taan
chijr, quijramen taíman, ock hatteû h̃w̃-
rísfo Tharásfi.

Huru förstår tu thetta? Säg:

Vår gode och milde HERRE
för

Versio.

förskiuter ingen Menniskia / som
kommer til honom ; Men wij bidie
i thenna Böön / at Gud wille be-
skydda och bewara oss / at diefwulen/
onda menniskior / och vårt eget kött/
icke skal falla och förföra oss / til at
wedersaka Troon / til förtwifwelse/
och flere andre oduglige gärningar
och laster. Och när sadane onde lu-
ster försöka oss / at wij då måge wa-
ra försichtige med våra Böön til
tig / söka / bekomma och få niuta en
önskelig ändalykt.

Swad är thet? Swar:

LUTH.

Gud frestar ingen / men
wij bidie i thenna Böön /
at Gud wille beskydda och
bewara oss / at diefwulen /
werlden och vårt eget kött
icke skal bedraga och förfö-
ra oss i wantroo / förtwif-
welse och andra swåra syn-
der

der och laster. Och om swi-
ther med försöfte swarde /
at swi doch på sidstone swin-
na måge / och behålla Se-
gren.

VII. Nísas Chíntika.

Suck bakíttan nirōna suhwijvan
manúnckus.

Then Siunde Bónen.

Stan tag bort ifrån oss alt ondt.

Versio.

Stan fråls oss ifrån ondo.

LUTH.

Chéko paéntor chijr jōni ? Rōe.

Nijr tijrue thaani únnar chíntika, aét-
ticke apítzi tarásfi, Konna nirōna Hoc-
quaésfung Nōk, taíman nijr úska suhwij-
van manúnckus, taan nirōna jōs ock chích-
hæ, ock taan suhwijvan chéko urítt nijr
hátte, ock pijri renáckot. Ock sínga nijr
anckarópp, chijr pæata nijre hōrísfo Án-
gær ock hōrísfo chíchhæ Tarásfi, ock chijr
tahóttamen taíman nijr, úska únnar Má-
núnckus Tutæanung thaan Chijr, thaani
jōni mochæarick hōrísfo Hocquaésfung.

Huru

Versio.

Huru förstår du thetta? Säg.

Wij bidie i themma Böön/ såsom
til itt beslut / at wår himmelske Fa-
der / wille taga oss ifrån alt ondt /
både til Kropp och Siäl / och til alt
thet wij åga ; Och på sidstone / när
wij skolom dö / at han gifwer oss tå
en god död och en salig ändalycht /
och nådeliga tager oss vthaf themma
Sorgedaal / til sig i then stora sköna
och lustiga himmelen.

Swad är thet ? Swar:

LUTH.

Wij bidie i thessa Böön/
såsom vthi en Summa /
at wår himmelske Fader
oss förlofar ifrån alt ondt /
både til Kropp och Siäl /
godz / heder och åhra. Och
på sidstone / när stunden
är kommen / gifwer oss en
salig ändalycht / och nåde-
liga

iga tager of vthaf thenna
Sorgedaal / til sig i him-
melen.

K I T Z I.

Amen.

Chêko pântor chijr jâni ? Râe.

Aëtticke nijr pântor, Konna renáckot
híntika, nirâna Hocquaésfung Nâk, ta-
óttamen Christaû taíman, ock hátte ni-
âna chíntika Samínáckot. Kónna jâni ni-
âna Nâk, hátte thaan nijr râe, nijr re-
áckot chíntika maranijto, ock râe, Kónna
âni Christaû, ock tahóttamen nirâna
híntika, Kitzi, Kitzi, jâni hátte: Móchij,
Móchij, Kitzi, jâni suhwijvan pævo.

Zuru förstår tu thetta ? Säg.

Alt jag skal förstå / at sådana Bø-
er äro wår om himmelske Fader
acknemlige / och af honom hörde/
och han håller myckit af them. Ty
an wår himmelske Fader hafwer
self budit of så bidia / och vthlof-
vat / at han wil höra thet / och låta
g behaga wåra Bøøn. Amen /
Amen / thet är / Ja / Ja / thet skal alt
i stee.

Verfio.

Zwad

LUTH.

Swad är thet? Swar.

Alt jag skal wara wijs
 vppå / at sådana Bøner
 äro wår om himnelse Fa-
 der tacknemlige / och af ho-
 nom hörde. Ty han haf-
 wer sielf budit oss så bidia,
 och vthlofwat at han oss
 höra wil. Amen/ Amen/
 thet är: Ja/ Ja/ thet skal
 alt så skee.

Renáckot chirōna Nisfiaanus, Pi-
 noaéttæt, Åquaéttæt , ock pijr
 Renáppi chéko mátta nitaate
 chintika mamarækhíckan , qui
 fixi quijramen pæntōre,

Chíntika Bij.

Sålunda skole edre Barn/ Sö-
 ner och Döttrar / vnga Drängen
 och

och Bjugor / samt flere andre Men-
niskior / snarligen beslita sig om / at
åra förstå

Döpsens Sacrament.

Huru man må vngt Folck en-
faldeligen förhålla thet He-
liga Döpsens Sa-
crament.

I. Ciutte.

*Chéko pantor chijr jwñi: Maranijto hwrítt
chíntika Bij? Rwe.*

CHíntika Bij, mátta hwa Bij hatte,
suck, aeppe jwñi Bij, hátte mo-
chærick mochiirick Saccheemans
Hocquaésfång och Háckingz hwrítt Ma-
éttos Simockan, och hátte Samínáckot
itáppi maranijto, aeppe hwrítt Manéttos
Vínckan Oraati muckan.

Til thet Första.

Huru förstår tu Döpsens Sacra-
ment? Säg:

Döpsen innehåller icke blotta
vatnet allena / utan thet watnet
afswer med sig Gudz Bod / och är
för-

Verfio.

Versio.

förbundit med Gudz Ord.

Hwad är Döpelsen ? Swar.

LUTH.

Döpelsen är icke blotta
watn allena / vthan är
watn författat i Gudz
Bod / och förbundit med
Gudz ord.

*Taan hätte jōni hwritt Manēttos mama-
ræckhickan ? Rōe.*

*jōni nirōna Saccheeman Christus rōe Mat-
thei Nisfinäcke haas Capit.v.19.*

Matzi chijr thaan suhwijvan Håckingz
Tutæænung, ock rōe unnar Mamaræckhí-
ckan, suhwijvan Renáppi, ock hwritt
chíntika Bij maranijto, thaan suhwijvan
Renáppi, thaani Rwaénse Nōk, ock thaani
Rwaénse Nisfiaanus, ock thaani Rwaénse
hwritt chíntika Manettos.

Hwilket är thet samma Gudz ord?

Swar:

Thet wår H Erre Christus säger
Matth.28. cap.v.19.

Går

Går vth til alla jordenes platzar/
och lårer min buud alt Folck / och
döper med watn/hwar och en Men-
niskia / i Namn Faderns / och Sons/
och thens Helige Andes.

Swilket är thet samma Gudz Ord?
Swar?

Thet wår HErre Christus sä-
ger hoos Matth. i thet yt-
tersta :

Går vth i heela werlde-
ne / och lårer alla Hednin-
gar och döper them / I
Namn Faderns / och Sons/
och thens Helige Andes.

II. Nísla.

Tandarijton chintika Bij ? Rõe.

Chintika Bij, hátte aéppe Bij, ock ma-
ranijto renáckot : bachíttan chéko nijr
nattahulijken maranijto , ock sinkáttan
Anckaróppan ock Manúnckus Manétto ,
ock paétton chích hæ sheû , suhwijvan
Renáppi, chéko Nooton hátte, renáckot
awrítt Manéttos Mamaræckhíckan ock Si-
nóckan rõe.

Til thet Andra.

Swad gagnar oss Döpelsens Sacrament ? Säg.

Versio.

Döpelsens Sacrament/ hafwer med sig then wårkan/ at thet förtager alt thet onda wij hafwom be-
drifwit/ thet förtager döden och then onde Andan / och gifwer ewigt lijf/ allom Menneiskom som Troona hafwa/ såsom Gudz ord och löffte tilsäija.

Swad nytta hafwer Döpselen med sig ? Swar:

LUTH.

Döpselen hafwer med sig och wårkar syndernas förlåtelse / frälsar ifrån döden och diestwulen / och gifwer erwinerlig Salighet allom them som troo / såsom Gudz ord och löffte lyda.

*Thaan hätte jw̃ni hw̃ritt Manétto's Ma-
marackhickan och Simockan ? Rwe.*

jw̃m

*Jw̃ni nirw̃na Saccheeman Christus r̃we, Mar-
ci Átack cáttas cap.v.16.*

Chéko Nooton hátte ock tahóttamen
taïman h̃w̃ritt ch̃íntika Bij, j̃w̃ni ch̃íckhæ
févvo, févvo; Konna chécko mátta Nóo-
ton hátte, j̃w̃ni ock mátta ch̃íckhæ févvo,
mochij Ánger Anckaropp.

**Hwar stå the samma Gudz ord och
löfte? Säg:**

**Thet wår HERR Christus säger/
Marci i thet 16. Cap. v.16.**

Verfio.

Then ther Trona hafwer / och
vndfår Döpseln / han skal få lef-
wa til ewig tijd ; Men then ther
icke Troona hafwer / han skal icke få
lefwa til ewig tijd / vthan skal döden
dö.

**Hwilka äro the Gudz ord och löfte?
Swar:**

LUTH.

**Thet wår HERRE Christus sä-
ger Marci i thet yttersta:**

Then ther troor och war-
der döpt / han skal warda
salig / men then ther icke
G 2 tror

troor / han skal warda för-
dömd.

III. Nácha.

*Tanúndin nitaato Bij, renáckot mochijsrick
Wínkan maranijto? Rõe.*

Bij, jŵni Kítzi mátta maranijto, suck,
hŵrít Manéttos Mamaræckhíckan, hátte
renáckot Bij, aéppe ock taan jŵni, ock
Nooton, chéko renáckot, hŵrít Mané-
tos, mamaræckhíckan thaani Bij nóoto,
ock jŵni pæntŵre, Kónna, fínga Bij, má-
tta hátte aéppe, hŵrít Manéttos Mama-
ræckhíckan, suck Bij, hátte Bij, ock mátta
pijri chéko Wísfacka hátte, mátta ock chín-
tika Bij hátte. Kónna aéppe hŵrít Mané-
tos Mamaræckhíckan, renáckot fittane Bij,
mochij, chíntika Bij hátte, nijr paéntor,
jŵni hátte: Ciutte Vínkan sámínáckot
chíckhæ Bij, ock Kintz chisíckŵn chín-
tika thaani jŵni hŵrít chíntika Manétto,
renáckot, Saccheeman chíntika Pávvel rõe
thaan Tit. Náhha cap.

Thaan Kintz chisíckŵns chíntika Bij, ock
jŵni chíntika Manétto, hŵrít mijrikon æp-
pe nijr, chéko jŵni mochijsrick nútzo
paétton nijre, taan nirŵna Saccheeman JĒ-
SUM CHRISTUM, Kónna nijr fhevvo
hŵrít Nitáppi, taan chirŵna mochijsrick
Wínkan, ock nijr chirŵna Nisfiaanus,
thaan

thaan chích hæ máttá tarásfi, renackot nijr
nooto. Jw̃ni Kítzi, Kítzi.

Til Thet Tridie.

**Swadan kan watn sådana stor och
måchtig ting åstad koma? Säg:**

Watn gör thet wißerliga icke / v-
than Gudz ord / som sådant watn
med och når sig hafwer / och Troon/
som sådana Gudz Ord i watnena
troor / och sig ther på förlåter : Ty
når watnet icke hafwer med sig
Gudz Ord / år watn icke annat än
watn / och har icke en sådana krafft/
och år ingen Döpelse. Men med
Gudz Ord / år sådant watn en helig
Döpelse / thet år / ett Nådefult lif-
sens watn / i then Helige Anda / så-
som S. Paulus säger til Titum i
thet tridie Capitel.

Verfio.

Genom nya Födelsens Baad /
och thens Helige Andes förnyelse
med oss / hwilken han rijkeliga oss
gifwit hafwer / genom vår HERRA
JESUM Christum / på thet wij al-
tid skole wara hans wänner / ge-
nom hans stora godhet / och blifwa
E 3 hans

hans barn til ewinnerligit lijf/ såsom wij troo och hoppas : Thet är wißerliga sant.

Huru kan watn sådana mächtig ting åstad komma? Swar :

LUTH.

Watn giör thet wißerliga icke / vthan Gudz ord/ som är med och när watnet och Troon/ som sådana Gudz Ord i watnena troor / och sig ther på förlåter. En vthan Gudz Ord är watn icke annat än watn / och är ingen Döpelse. Men med Gudz Ord är thet en Döpelse / thet är/ ett nådefult liffens watn / och nya Födelsens Baad i then Helige Anda/ så

såsom S. Paulus säger til
Titum Cap. 3.

Genom nya Födelsens
Baad / och thens Helige
Andes Förmåelse / hwilken
han öfwer oss rikeliga
uthgutt hafwer / genom
wår Frälsare **JESEU**
CHRISTUM / på thet wi
skole rättfärdige warda
genom hans Nåd / och blif-
wa Arfwingar til erwin-
nerligt lijf / efter hoppet:
Thet är wißerliga sant.

IV. Næuwo.

*Chéko paéntor chijr, chékorenáckot chintika
hatteu taani Bij ? Rwe.*

Jwani hátte päntwre, Kónna hirúsus Adam,
taani nijre í heû taan nirwona sevaraénda öck
hurítt maranijto, taani Bij, mátzi, mátzi,

ock anckarópp, áeppe súhvijvan mataétt
nirōna maranijto, ock chéko nirōna ma-
núnckus jōs, quinkijnamen. Ock sheū æn-
taami, ock aempaa chinz chisickon Re-
náppi, únnar taani famináckot, ock hu-
rítt maranijto sæúvi ock thaan faévvo
chíckhæ, áeppe hwrítt Manétto, taani mo-
chijrick quinkijnamen chirōna Hocquæs-
fung.

Til thet Fierde.

Huru förstår tu hwad sådana Dö-
pelse med watn betyder? Säg:

Verfio.

Thet gifwer til förstå / at then gam-
le Aldam i oss / skal dageliga genom
wår ånger och goda gärningar
vthi watnet fördränckt warda / och
döo med alla våra onda gärnin-
gar och köttens luster ; Och åter
dageliga vpstå och komma igen en
nyfödd Menniskia / then i wålbeha-
gelige och gode gärningar / altijd
och vthan ånda lefwa skal med Gud
i himmelen.

Hwad betyder sådana Döpelse i
watn ? Swar :

LUTH.

Thet betyder at then gam-
le

le Aldam i oß skal genom
dagelig ånger och Bått-
ring fördrängt warda /
och döo med alla Synder
och onda Lustar / och åther
dageliga upkomma och up-
stå igen en ny Menniska /
then i Rättfärdighet och
Reenhet erwinnerliga för
Gudi lefwa skal.

Thaan hätte jw̃ni Mamarachickan ?

Rwe.

*3. Påwvel tijrne thaan Romanos | Kúttas Ca-
pitel.*

Nijr Renáppi hatteeu Hácking taato
léppe CHRISTO, taan chintika Bij, taani
Anckaróppan, Kónna renáckot CHRI-
STUS ænthami úska Anckaróppan, taan
Nw̃k famináckot Saccheeman, renáckot
ock nijr Renappi púm̃ska thaani Kinz
hikhæ.

Zwar

Swär står thet skrifwit? Swär :

S. Påwel säger til the Romare i the Siette Capitlet :

LUTH. &
Versio.

Wij äre begrafne med Christo genom Dopet i döden / at såsom Christus är upwäckt ifrån the döda / genom Fadrens härlighet / så skole och wij wandra i ett nytt lefwerne.

Renäckot chirōna Nisfiaanus, Pinaéttæt, Aquaéttæt, ock pijri Renáppi chéko mátta nitaato chintika mamarækhíckan, qui fixi quijramen pæntōre jōni hōrít Hocquaésfungz nísfa Asséns Sittane, ock hurít rōe taan chirōna Saccheeman chintika, chéko mataét chijr hátte maranijto.

Versio.

Sälunda skole edre Barn/ Gō-
ner

er och Döttrar / vnga Drånger
 och Pijgor / samt flere andre Men-
 isfior / snarligen beflita sig om / at
 irå rätt förstå himelriksens Nyck-
 ars krafft / och rätt bekänna för
 nom Lårefader the onda gärnin-
 ar / som man bedrifwit hafwer.

Huru man må låra vngt Folck
 ått förstå himelriksens Nyck-
 lars krafft / och rätt skriffta sig
 för sinom Lårefader.

*hêko paéntor chijr jw̃ni, Rwe chirw̃na ma-
 taétt maranijto? Rwe.*

TYrue mataétt maranijto, hâte Nisfa:
 Ciutte, rwe chêko mattarútti hâte
 maranijto. Nísfa quijramen Kónna
 accheeman chíntika, bakíttan chêko ma-
 étt nijr hâte maranijto, renáckot, hã-
 tt Manétto, hwa, jw̃ni hâte maranijto,
 ck mátta nijr tritææ, aétticke, suck tritææ,
 óoto Kitzi, Kónna nirw̃na mattarútti
 maranijto taan renáckot, hâte hwrítt
 Manétto bakíttan thaani Hocquaésfung.

Huru förstår tu thetta / bekänna si-
 na onda gärningar? Säg.

Bekänna sina onda gärningar /
 haf=

Verfio.

hafwer i sig tu Stycken : itt / at
 man bekänner Synderna. The
 andra / at man beslitar sig om / at
 Skrifste Fadren oss förlåter the on-
 da gärningar / som wij hafwe be-
 gångit / lika som Gud sielf / hade oss
 them förlåtit. Och sedan / skole wi
 intet så täncka / jag weet icke om the
 så är ; vthan wij skole täncka thetta
 Jag troor wißerliga / at på sådan
 sätt hafwer Gud förlåtit mina on-
 da gärningar vthi himmelen.

Swad är Skrifstermål ? Swar:

LUTH.

Skrifstermål hafwer i sig
 tu Stycken : Ett / at man
 bekänner Synderna. The
 andra / at man vndså
 Aflöfning eller Synder-
 nas förlåtelse. af Skrifste
 Fadren / såsom af Gud
 sielf / och intet twiflar the
 på / vthan troor fulleliga
 a

at Synderna äre ther ige-
nom förlätne in för Gud i
himnelen.

*Chéko mattarútti maranijto nijr
tírue? Rõe.*

Taan hãrit Manétto , nijr rõe suhwij-
an chékw mattarútti nijr hátte maranijto,
ñni ock chékw nijr matta paéntor, renác-
ot nijr maranijto , taani chíntika Nõk ni-
õna Átticke taan Saccheeman chíntika
nijr rõe, suck jõni mataétt maranijto, ckéko
nijr paéntor taani chíchha.

**Zwilka onda gärningar skole wij
tå bekåmma? Säg:**

För Gud skole wij bekåmma / alt
thet onda wij hafwe bedrifwit / ja
och thet som wij icke kånne eller
öfwe / såsom wij giöre vthi Fader
Vår. Men för Prästen skole wij
bekåmma allena the onda gärnin-
ar / som wij förnimme i hiertat.

Swad Synder skal man tå skriffa?

Swar:

**För Gud skal man gif-
wa**

Verfio.

LUTH.

swa sig skyldig til alla syn-
 der / så wål til them wi
 icke kånne eller wete / såsom
 wij giøre vthi Fader Vår.
 Men för Skrifste-Fadren
 skole wij bekånna the syn-
 der allena / som wij wet
 och förnimme i hiertat.

Thaan hätte jw̃ni chirw̃na maranito? Rō

Næmæn taan chirw̃na Hackiháckan
 taan hōritt Tææræn chisbo Simockan
 chijr Nōk, chijr Anna, chijr chaleback
 skaétti &c. Chijr mátta hätte maranijto
 chéko Nōk ock Kahæsl hätte rōe taa
 chijre, chijr hätte Kommwta, chijr mátt
 hulikæn hätte maranijto, chijr manún
 kus, chijr hätte rahóttamen Pwrooque
 chijr siríngue. Chijr mátta Nitáppi hát
 maranijto, chirw̃na rōa ock chirw̃na mara
 nijto, chijr Kommwta, chijr krw̃ni, chijr ma
 tætt maranijto, ock mattarútti hätte mara
 nijto.

Hvilka äro thesa tina onda gär-
 ningar? Säg:

Versio.

See til titt handwårk och åmb

te som tu har at beställa med/ efter
 the Tijo Gudz Buud : Om tu är
 en Fader/ Moder/ Dräng 2c. Om
 tu hafwer intet bestålt/thet som Fa-
 der och Moder hafwa tig befallat/
 om tu har försmillat något / om tu
 har intet troligen tin bestålning
 vthrättat / om tu har warit ond/
 om tu har älskat lödfachtighet/
 varit håtsk. Om tu intet har hullit
 goodwänskap/så wäl vthi orden som
 i gärningarna / om tu har stulit/su-
 git/ giordt någon skada eller annat
 ondt.

Swilka äro the? Swar.

See til titt Stånd efter
 Tijo Gudz Bod: ästu en Fa-
 der eller Moder/ Son eller
 Dotter / dräng eller piga
 2c. Om tu hafwer warit
 olydig/ otrogen/ försum-
 melig/ föredsam/ otuchtig/
 hådsk.

LUTH.

hådst. Om tu hafwer
giordt någrom emoot med
ord eller gårningar / stu-
lit / lugit / giordt skada på
något / och fördärswat.

*Paetton nijre Ciutte tancketitt Simockan,
taan rõe chéko mattarútti nijr hátte
maranijto.*

Chijr rõe taan Saccheeman chintika ,

Tahóttamen Saccheman , nijr tijrue se-
varenda thaan chijre, chijr Kristaû chéko
nijr Rõe , chéko mataét nijr hátte mara-
nijto, ock chijr renáckot, hwrítt Manétto
hwa, rõe, Kónna chijr bakíttan, chéckw
mattarútti nijr hátte maranijto.

Så giíf mig itt Kort sätt til at be-
kánna mina onda gårningar. Tu
skal säija til Skrifstefadren :

Verfio.

Ålskelige Herre/ jag bekänner sor-
geligen för Eder / och beder i wiljen
håra min Skriftermål / och hwad
onda gårningar jag hafwer begån-
git / och I vthi Gudz ställe / wiljen
förlåta mig / the onda gårningar
som jag giordt hafwer.

Gå

Så gif mig ett Kort Sätt til at
skrifte.

Så skal tu sâija til Skriftefadren:

Kære Herre / jag beder
Eder / at i wiljen hra min
Skrifterml / och tilsija
mig aflsning p Gudz
wgnar.

LUTH.

Re:

Nijr mattartti Renppi, tijrue taan mo-
herick, mochijrick Saccheeman, Hoc-
qusfung ock Hackingz hrtt Mantto,
nijr htte suhwijvan mattartti maranijto,
ck taan chijre re nijr, Konna nijr Ka-
lebacksktti Pinoattt (Kalebackschtti
quttt &c.) nijr maranijto Hackihc-
kan nirna Saccheemans (sevarenda) mt-
a hurtt, Konna jni ock jni, nijr mtta
tte maranijto, chko nirna Saccheeman
Rheenus ock Saccheeman quo, htte
nijre re.

Nijr htte nirna Saccheeman firingue
maranijto, ock nijr htte maranijto, Kotz
ni Saccheeman she chikitton, nijr mat-
a she htte urtt maranijto, chko nir-
na Saccheeman htte re, maranijto chiji
jni

jōni, nijr ock pænn hátte maránijto jōni, ock jōni. Nijr hatte mataétt rōe, ock hátte simáckot maranijto, nijr quirútteme ock chikítton, aéppe pijri renackot nijre, specie Renáppi, &c. Mochijrick sevarända nijr, Kotz renáckot máttarútti nijr sheu maranijto, ock nijr tahottamen chijr, rōe: taíman bakíttan suhwijvan, chéko nijr hátte máttarutti maranijto, Kítzi, nijr mátta pijri renackot maranijto; súck, nijr sheu, tahottamen hurítt maranijto.

Såg :

Verfio.

Jag álende Menniskia betygar
 Sin för Gudi / at jag hafwer be-
 drifwit allahanda Synder ; Men
 för Eder bekänner jag / at jag är en
 Tienstedrång / Tienstepiga &c. Men
 jag drifwer arbete som min hus-
 bonde hafwer mig befallat / (ty
 wår) icke troliga / ty ther och ther
 hafwer jag icke giordt / hwad min
 husbonde eller matmoder hafwa
 mig befalt at giöra / jag hafwer
 retat them til wrede / och kommit
 them offta til at låta illa och ban-
 nas / jag hafwer warit försumne-
 lig och skada åstad kommit. Jag
 hafwer fördt ohöfswiskt taal / och
 giordt

giordt ohöfliga gärningar / trätt
 och kifwat med flere slike som jag
 är sielf / 2c. Ther öfwer jag storli-
 gen är bedröfwad / at jag så illa al-
 tid hafwer mißhandlat / Och jag
 beder Eder kåriligen / at I willien
 förlåta mig alt thet jag hafwer illa
 giordt : samnerligen jag wil intet
 mehr så göra / vthan thet som wål
 och rätt är.

Jag arme syndare / gif-
 swer mig Gudi skyll-
 dig i alla synder / besyn-
 nerligen bekänner jag för
 Eder / at jag är en Tien-
 stedrång / (Tienstepiga) 2c.
 Men jag tienar (ty wår?)
 minom huusbonda icke
 troliga / ty ther och ther
 hafwer jag icke giordt hwad
 mig war befalt af huus-
 F 2 bonde

LUTH.

bonde eller matmoder.
 Jag hafwer förtörnat
 them / och kommit them
 til at låta illa och bannas/
 jag hafwer warit försum-
 melig / och låtit stee skada.
 Jag hafwer ock warit ohöf-
 swist i ord och gärningar /
 trätt och kistwat med mi-
 na wederlijkar / 2c. Thet
 tyckes mig altsammans
 illa wara / och bedes nåd/
 jag wil gärna bättra mig.

*Kiutte Saccheeman Rheenus, ock ciutte Sac-
 cheeman Aqnaao, rwerenackot:*

SUCK niyr rōe taan chijre, niyr matta hu-
 ritt chisickōn nirōna Nisfiaanus, ock
 nirōna Kalebackskaëtti Renappe, niyr máttá
 taíman ock hatteû nirōna Nisfiaanus, ock
 nirōna Kalebackskaëtti Pinoaëttæt, Kale-
 backskaëtti Aqnaáttæt, taan chintika ma-
 ranijto,

ranijto , Hocquaéfungz mochijsrick h̄w̄ritt
 Manétto. Nijr h̄atte quirúttemen, nijr h̄atte
 manúnckus maranijton paétton, aéppe ni-
 r̄ōna r̄ōe, ock aéppe nir̄ōna mátta hulijken
 maranijto. Nijr maranijto, Kotz nir̄ōna
 Nitáppi sevaraénda, fínga nijr chéko ma-
 ramen, mochijsrick Zéban nijr taíman, nijr
 máramen ættícke mattarútti Hææs, ock
 mataétt mws, ock pijri renáckot, nijr h̄atte
 maranijto. Sínga ock Renáppi, mátta
 chéko renáckot mataétt paéntor, ock mátta
 mochijsrick mattarútti maranijton paéntor,
 mátta mochijsrick Krink̄ōmen tritææ, ock
 quijramen Kr̄ōni chéko mattarútti mara-
 nijto, mátta, suck r̄ōe ciútte, ættícke nísfa,
 chéko chijr paéntor, renáckot:

Suck r̄ōe nijr taan chijre, nijr ciútte
 hattéu quirútteme, ock ciútte nijr hattéu
 mataétt r̄ōe, ciútte j̄ōni, ock ciútte j̄ōni,
 nijr mátta h̄atte hurítt maranijto. Ock pijri
 mátta nijr tritææ j̄ōni. Chijr ock mátta
 paéntor chéko mattarútti chijr h̄atte ma-
 ranijto (únnar mátta, mátta Kítzi) r̄ōe,
 ock mátta chéko Kítzi, suck quijramen,
 Kónna Saccheeman chíntika, sinkáttan
 chéko chijr mattarútti h̄atte maranijto, ock
 chijr tírue h̄w̄ritt Manetto, ock taan Sac-
 cheeman chíntika.

En Huusbonde eller Matmoder
 säije altså:

Versio.

Sårdeles bekänner jag för Eder/
 at jag icke hafwer wål upfödt
 min Barn/ och mitt Tienstefolck/
 jag hafwer icke tilhållit mina Barn/
 min tienstedrång/ tienstepiga/ til
 at tacka och lofwa Gud. Jag haf-
 wer bannats/ och ondt exempel gif-
 wit/ både med ord och gärningar.
 Jag hafwer gifwit orsak at min
 nästa år bedröfwat worden/ när
 jag har något såldt; Jag hafwer
 tagit för mycket penningar ther fö-
 re/ och har såldt falska Skinnwah-
 rer/ och odugeligt godz; och mehr
 sådant hafwer jag giordt.

När och man icke förnimmer med
 sig/ at hafwa sådana onda gärnin-
 gar/ eller större onda bedriffter be-
 gångit/ så skal man icke heller låta
 tankarna löpa wiida omkring och
 beswåra sig/ eller wiidare sökia och
 liuga sig några onda gärningar til/
 ingalunda/allenast såg en eller två/
 the tu kan märkia/ altså:

Sårdeles bekänner jag för Eder/
 at jag en gång bannades. Item, en
 gång

gång hade jag ohöfwiſt ord / en
gång thet eller thet förſummade;
och mehr tänke tu intet ther på.
Förſtår tu och intet ondt tig haſwa
giordt / (thet doch icke kan wara
ſant /) ſå ſåg och ingen ond gärning
vthi wiſo / vthan beed at Präſten
mätte tig förlåta hwad orått tu
giordt haſwer / med thenne allmän-
ne Böön / för Gudi och Skrifte-
Fadren.

En Huusbonde eller Matmoder
ſäije alſå :

Besynnerlig bekänner
jag för Eder / at jag
icke haſwer wäl upfödt
min Barn och Zienſteſoldt /
icke hållandes them til
Gudz åhra. Jag haſwer
bannats / gifwit ond exem-
pel med ord och gärningar.
Jag haſwer giordt mina
§ 4 Gran-

LUTH.

Grannar skada / såldt för
dyrt / såldt falska wah-
ror / &c.

Ther och någor icke be-
finner sig / med sådana eller
större Synder beswårat
wara / så skal han tå icke
ytterligare bekmra sig /
eller wiidare sökia och dich-
ta sig Synder; vhan såg
en eller två / the tu weest/
altså :

Besynnerliga bekänner
iag för Eder / at iag en gång
bannades ; item / en gång
hade ohöfwißt ord / en gång
thet eller thet försumma-
de. Och låt sedan blifwat.
Weest

Beest tu och platt ingen /
 (thet doch icke kan wara
 möjligit /) så såg och in-
 gen besynnerlig / vthan tag
 Aflossningen på thenna
 allmenneliga Skriffter-
 måhl / som tu Gudi gör
 för Skrifte-Fadren.

*Thaan jōni chirōna tijrue, apitzi, Sacchee-
 man chintika rōe :*

Hwritt Manetto, Hocquaésung och
 Håckings, mochærick, mochijrick Sac-
 cheeman, taïman Kijr, taan hwritt Nitappi,
 och maranijto chirōna Nooton sittane,
 Kitzi.

På sådana tin Bekänelse skal Skriff-
 te-Fadren straxt säga :

Gud tage dig til sine nåder / och
 giøre tin Troo stark / Amen.

Verflo.

Ther på skal Skriftefadren säga :

Gud ware dig nådelig / och
 styrkie tina Troo / Amen.

LUTH.

Ock

Ock Saccheeman chintika, rŵe sjs :

Nooto chijr, Kónna sŷnga nijr' bakíttan,
chirŵna mattarútti maranijto , hŵrít Ma-
nétto hŵa, sinkáttan, chéko chijr matta-
rútti hátte maranijto ? Rŵe:

Mochij, Nitappe Saccheeman.

Rŵe Saccheeman chintika sjs.

Ock nijr, úska nirŵna Saccheemans JESU
CHRISTI rŵe , taan nijr, sinkáttan fuh-
wijvan chirŵna mattarútti , chéko chijr
hátte maranijto, ock jŵni, taani Rŵaénse
Nŵk, ock taani Rŵaénse Nisfiaanus , ock
taani Rŵaénse hŵrít chintika Manétto,
Kitzi.

Mátzi renáckot Nitáppi, sheû.

Och Skriftefadren säije wijsdare:

Verſio.

Troor tu / at når jag förlåter tig
tina onda gärningar / at Gud ſielf
tå förlåter tig tina synder / ſom tu
begångit hafwer ? Säg:

Ja käre Herre.

Säger Skriftefadren åter:

Och jag/vthaf wårs HErres JESU
Christi beſalning til mig / förlåter
tig thet onda tu hafwer begångit /
och thetta/ I Namn Faders / och
Sons/

Sons/ och thenſ Helige Andes /
Amen.

Gack i Frijd.

Och fāija wijdare:

Erør tu at min förlå-
telse är Gudz förlåtelse?

LUTH.

Swar: Ja.

Såger han åther:

Som tu troor / så skee dig:

Och jag vthaf wår H^{er}res
Jesu Christi Befalning/
förlåter mig alla mina
Synder/ i Namn Faders/
och Söns / och thens Heli-
ge Andes/ Amen.

Gad i Frijd.

Renáckot chirõna Nisfiaanus, Pi-
noaéttæt, Åquaéttæt, ock pijri
Renáppi, chéko mátta nitaato
chíntika mamarækhíckan, qui
síxi quijramen pæntõre, mo-
chæerick mochiirick Sacchee-
mans JESU Christi Mitzi ock
Bisfun, taani Boquíckan,

Verfio.

Sålunda skole edre Barn/ Sö-
ner och Döttrar / vnga Drånger
och Pijgor / samt flere andre Men-
nistior / snarligen beslita sig om / at
lára rátt forstå HErrans JESU
Christi Mattward.

Huru man må lára vngt Folck
om

Altarens Sacrament.

*Chéko paéntor chijr mochaerick mochiirick
Saccheemans JESU CHRISTI Mitzi
ock Bisfun taani Boquíckan ?
Rõe ?*

Jõni hátte nirõna Saccheemans JESU
CHRISTI Kítzi jõs ock Mock, taani
ock aéppe Poon ock vísfacka Bis-
fun,

sun , nijre Renáppi Christi , taan mítzi ,
ock Bisfun mitzi , úska Christo hōa , mara-
nijton ock nůtsko paétton.

Hwad ár Altarens Sacrament?

Swar :

Ihet ár wår **J**esu Christi sanna leka-
men och blod / vnder bröd
och wijn / of Christnom til
at åta och dricka / af Chri-
sto sielf stichtat och insatt.

LUTH. &
Versio.

Taan hátte jōni Mamarackhíckan ?

Rōe.

*Renáckot Mamarackhíckan , maranijto Ne-
vvo chíntika Saccheeman Matthews,
Marcus , Lucas ock S. Paulus :*

Nirōna Saccheeman JESUS CHRI-
STUS , jōni Boquíckan , sīnga mochijsrick
ēvaraénda ock minamásfo hátte , úska ma-
nūm charakítte , Juda Ischarioth , taíman
paan rōe : Kene ítta nijre Nōk ock mara-
nijto poon pānn , ock paétton únnar poon
nůtsko , suhwijvan mochijsrick Nitappi ,
rōe : Taíman ock mítzi , jōni poon , hátte
éppe ock taani se , nijre suhwijvan jōs ,
únnar

únnar nijre jōs , nijr pætton núlko chijre,
ock suhwijvan Renáppi , sínga chijr ma-
ranijto , chijr séu tritææ nijre , ock nijre
mochijrick minamaérfos Ankaróppan.

Renáckot ock táiman , jōni nirōna mo-
chæarick , mochijrick Saccheeman JESUS
CHRISTUS , ciúrte Ráckkans , sínga Bo-
quíckan mítzi tarásfi , rōe : Keene ítta nijre
Nōk , ock pætton jōni , mochijrick Ni-
táppi ock rōe : mítzi suhwijvan jōni ,
nijre hōrít Mock , jōni , mátta hirúsfus ;
suck Kinz nijre mátzi Simóckan , jōni nijre
famináckot Mock , nijr pætton chijre ock
pijri mochijrick Renáppi , taan maranijto
tarasfi , chéko mataétt chijr , ock pijri mo-
chæarick Renáppi , hátte maranijto , jōni
maranijto ítta , séu sínga chijr renackot ,
Vinckan Bísfun mítzi , chijr tritææ nijre ,
ock nijre mochæarick minamærfos Ancka-
roppan.

Swar stár thet skrifwit ? Swar.

LUTH.
& Versio.

**Så skrifwa the helige Evan-
gelister / Mattheus / Mar-
cus / Lucas / och S. Pau-
lus.**

**Wår HErre JEsus Chri-
stus / i then Ratten tå han
för**

förrädder wardt / tog han
 Brödet / tackade / brööt
 thet / och gaf sina Lärjun-
 gar / och sade : Eager och
 åter / thetta är min Leka-
 men / som för eder utgif-
 wen warder / thetta giöres
 til min åminnelse.

Sammalunda tog han
 ut Kalden effter Natt-
 warden / tackade / gaf them
 och sade : Eager och dric-
 ker här af alle / thenna
 Kalden är thet Nya Te-
 stamentet i minom Blod /
 som för Eder och för män-
 nom vthgutin warder til
 Syndernas föråtelse.
 Thetta

**Thetta giörer / så offta i
dricken / til min åmin-
nelse.**

*Tandarijton renäckot mitzi ock Bísun
mitzi ? Råe.*

Jw̃ni h́atte renäckot råe:

Thaan chijre, nijr h́atte pætton nijre jw̃s
anckaróppan, ock nijre h́w̃rít Mock, taan
maranijto tarásfi ock bachittan, chéko
mattarútti chijr h́atte maranijto.

Renäckot, Kónna nijr, taani únnar Kinz
nijr ḿatzi Simockan h́atte, chijr sinkáttan
nirw̃na suhwijvan mattarutti maranijtwn,
Konna nijr ch́ickhæ ock nickh́icke fheû,
Kónna, singa chijr bakáttan, chécko ma-
taétt Renáppi maranijto, jw̃ni hatte ch́ick-
hæ ock nickh́icke fheû.

**Swad nytta hafwer thetta átande
och drickande med sig? Swar:**

Thet gifwa thenna Orden tillánna:

LUTH. &
Versio.

**För Eder vthgifwin och
vthgutin til Syndernas
förlåtelse.**

**Remliga / at oss i thetta
Sacra**

Sacramentet / Synder-
nas förlåtelse / Lijf och Sa-
lighet / genom sådana ord
gifwen twarda ; Lyther
Syndernas förlåtelse är /
her är ock Lijf och Salig-
het.

*Taanundin nitaato jw̃ni mĩtzi ock Bisfun
mĩtzi, renäckot mochiirick ma-
ranijto? Rœe.*

*Mĩtzi ock Bisfun mĩtzi, matta nitato, re-
näckot mochiirick maranijto, suck ma-
marackhickan jw̃ni:*

Taan chijre, nijr hátte paétron nijre jw̃s
ackaróppan, ock nijre hwrítt samínäckot
lock, taan maranijto tarasli, ock bakít-
n chéko mattarútti chijr hátte mara-
ijto.

Jw̃ni Oráti múckan, ock Kĩtzi Sacchee-
an, taani únna, Kinz nijr mĩtzi Simoc-
an, ock chéko Renáppi, Nooton hatte,
an únna oráti múckan, hattéu ock
heko jw̃ni oraati múckan pwhw̃, Chri-
au, Kónna, hwrítt Manétto, bakíttan
hwiijvan chirw̃na mattarútti chéko chijr
tte maranijto.

LUTH.
& Verho.

Huru kan lekamligit åtande och drickande göra sådana mächtig ting? Swar:

Åtande och drickande gör thet intet/ vthan Orden som här stå:

För Eder vthgifwen och vthgutin til Syndernas förlåtelse.

Hvilka ord äro hufvudstycken i thetta Sacramentet. Och hwilken som Troo sätter til samman Ord/ han hafwer thet thet innehålla och lyda / nemliga Syndernas förlåtelse.

*Chéckw Renáppi tai'man mitzi jw̄ni, nijr.
Vinckan jw̄s ock samináckot Mock
hwrísfo? Rwe:*

Maranijto rarokiútto, (paéntor) máttachéckw nitzi ock matta chéckw Bís.
fur.

sun mĩtzi, ock pijri renáckot maranijto,
huritt, Kitzi hurit; Kónna jw̃ni sijs h̃w̃-
ritt, mochij, mochæarick h̃w̃ritt, Kee-
kw̃ Nooton hátte, taan unnar oraati muc-
kan: Thaan chijre, nijr hátte paetton nijre
jw̃s anckaróppan, ock nijre samináckot
Mock, taan maranijto tarásfi, ock bachit-
tan chéckw̃ mattarútti chijr hátte maranij-
to. Kónna chékw̃ Renáppi, matta hátte
Nooton taan jw̃ni Oraati múckan; suck
tritæ, aétticke, jw̃ni Renáppi, mattarútti
ock matta h̃w̃rit, Kónna jw̃ni r̃w̃e (Taan
chijre) quijramen h̃w̃rit Nooton.

**Zwilken vndfår thetta Sacramentet
wårdeliga? Swar:**

**Fasta och lefamliga be-
reda sig / är wål en vth-
wårtes Zucht: Men then
är rákliga wårdig och wål
skickat / som troo sätter til
thenna orden /**

**För eder vthgifwen och
vthgutin til Syndernas
föråtelse.**

Men then som thenna
orden icke troor / vthan
twijflar / han är ofwårdig
och ofskickelig / ty thetta
Ordet [för Eder] fråfwer
trogen hierta.

Renáckot chirōna Nisfiaanus, Pi-
noaéttæt, Åquaéttæt, ock pijrī
Renáppi chékω mátta nitaato
chintika mamaræckíckan, qui
fixi quijramen pæntōre chintika
maranijto, taan hwrítt Manétto,
finga Saétbock ock finga Pi-
scheeo.

Versio.

Sålunda skole edre Barn / Söner
och Döttrar / vnga Dränger och
Pijgor / samt flere andre menni-
skior / snarligen beslita sig om / at lå-
ra befalla sig Gudi Morgon och
Afton.

Huru

Huru man må lära vngt folck
befalla sig Gudi

Morgon och Afstön.

*Singa chir chisko hâtte Kavvîn Kattûnga,
chijr paata chirona suhvijvan jâs ock chi-
cko, mochaerick mochijsrick hwrît Manétto,
renäckot : Taani Rwaénse, hwrît Manét-
tos Nôks, ock taani Rwaénse hwrît Ma-
néttos Nisfiaanus, ock taani Rwaénse
hwrît chîntika Manéttos,
Kitzi.*

*Singa chijr jôni hâtte maranijto, apitzi
chijr mattâppin, taani chirôna Kuttogh,
aëtticke chijr ock matta tâppin, suck
maranijto sixi chirôna chîntika rõe:
Nôk nirôna, &c. ock Nooton, aëtticke
chijr ock saminäckot hâtte ûnnar rancke-
titt chîntika rõe :*

NIjr Keene chijr, nirôna Hocquaés-
fungs Nôk, thaan JESUM CHRI-
STUM, chijre mochaerick tahôt-
tamen Nisfiaanus, Kónna chijr, ûnnar Bo-
quickan, hâtte hwrît, hícka oraathon nijr
ûska suhwijvan manúckus ock hvißasfi,
ock nijr chîntika maranijto taan chijr, Kón-
na chijr, máttatritæ chéckw nijr simác-
kot hâtte maranijto, Chijr ock jócke ta-

hóttamen hícka orathon nijr , úska fuh-
 wijvan sevaraénda , ock úska fuhwijvan
 manunckus , Kotz nijre chíckhæ ock fuh-
 wijvan chékω nijr maranijto chijr tahót-
 tamen. Konna nijr paétton chijre rankúnti
 nijr fuhwijvan , nijre jōs ock chícko , ock
 fuhwijvan chékω nijr hátte , thaani chijre
 Álaénfkan , chirōna hōrít Vinckan Woo-
 pæck Kalebackschaétti , pasfeera Sacchee-
 man , pasfeera Vinckan Manétto , hícka
 orathon nijr , Kotz Manúnckus Manétto ,
 mátta mofhjutamen nijr , Kitzi.

Sínga chijr jōni hatteu maranijto ,
 maétfi mátzi thaani chíntika náha hōrít
 Manéttos Rwaénse , taan chirōna Hacki-
 háckan ock pijri renáckot chirōna mara-
 nijton , ock síxi maranijto chíntika , Kiütte
 samináckot Théruah , renáckot Tæxæn
 hōrít Manéttos chisbo Simóckan , Saét-
 bocks Téruah , aétticke ock pijri hōrít
 Zemijran chíntika , chékω chijr tahótta-
 men.

Når tu vpstår om Morgonen / skal
 tu tig således Gudi öfwerant-
 warda och befalla.

I Namn Faders och Sons
 och thens H. Andes Amen.

LUTH.
 & Versio.

Sedan skal tu falla på Knä / eller
 stå/

tå / och låsa Fader Vår och Troon /
och thenna litzla Böön.

Jag tackar dig / Min
färe himmelske Fa-
der / genom **JESUM**
Christum tin ålskelige
Son / at tu mig i thesso
Natt for all skada och
Fahrlighet så nådeliga be-
warat hafwer / och beder
dig / at tu ock i thenna Dag /
wårdigas mig bewara för
Synder / olycko och alt-
ondt / at mitt lefwerne och
alla mina gärningar må-
ge dig behagelige wara: **E**n
jag befaller mig / min
Kropp och Siäl / och alt-
G 4 sam-

sammans i tina händer /
 tin helige Engel ware med
 mig / at then onde Fienden
 icke får någon macht med
 mig / Amen.

Sedan gick i then Hel. Treefal-
 dighetz Namin på titt arbete / och
 sung någon tröstelig Psalm / som
 är Tijo Gudz Bod / Morgon Psal-
 merna / ther af får tu godt mood och
 warder wälsignat.

*Pischeeo, singa chijr mâtzi chavinn; re-
 náckot paata chijr, mochaerick, mochijrick
 Saccheeman, Hocquaesungs ock Hackings
 hōwritt Manétto. Taaní Rwaénse hōwritt Ma-
 nettos Nōkz, ock Nissianus ock chín-
 tika Manéttos, Kírzi.*

Om afftonen / när tu går til Sång /
 skal tu tig således Gudi
 befalla.

I Namin Faders / och Sons /
 och thenz H. Andes / Amen.

N Ijr Keene chijr; nirōna Hocquaés-
 sungs Nōk, taan JESUM CRISTUM,
 chijre

chijre tahóttamen Nisfiaanús, Kónna chijr,
 únnar chifckvicking hátte h̄w̄rít, hícka o-
 raaton nijr, uska fuhwijvan manúnckus
 ock huiſasfi, ock nijr chintika maranijto
 raan chijr, Kónna chijr, mátta tritææ; fúck
 bachíttan chéko nijr hátte mataétt mara-
 nijto, ock chijr únnar Boquíckan, tahót-
 tamen hícka oraaton nijr, Kónna nijr paét-
 ton rankúnti chijre, nijre j̄ws ock chíko,
 ock fuhwijvan chéko nijr hátte taani chi-
 r̄w̄na Âlænskan, chir̄w̄na h̄w̄rít vopaéck
 Vinkw Kalebackſchétti paſſeera Sacchee-
 man, paſſeera vinckan Manétto, hatteeu
 æppenijr, Kortz manúnckus Manétto, mátta
 moſiúttamen nijr, Kitzi.

Ag tackar tig / Min
 färe himmelske Fader /
 genom Jesum Christum
 tin ålsfelige Son / at tu
 mig i denna Dag så nåde-
 liga bevarat hafwer / och
 beder tig / at tu wärdigas
 förlåta mig alla mina
 Synder / med hwilka jag
 tig

LUTH. &
 Versio.

tig förtörnat hafwer / och
 mig i thenna Ratt nåde-
 liga bevara wille : Ly jag
 befaller mig / min Kropp
 och Siäl / och altsammans
 i tina händer / tin helige
 Engel ware med mig / at
 then onde Fienden icke får
 någon Macht med mig /
 Amen.

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠
Horit chintika, singa chijr tahottamen mützi
ock Bisfun mützi, renackot
chijr rwe.

Wälsignelse/tå man går til Bordz.

SUhwijvan Skinck, næmæn taan chijr
 Hocquæsfungs ock Hackings mo-
 chærick, mochiirick Saccheeman
 vínckan Manétto, ock chijr paétton mützi
 Vónni suhwijvan sheû, chijr tackeenæ
 chijre hōrütt Laénfkan, ock paétton mützi,
 suhwijvan chéko chíchæ, chijr tahot-
 tamen.

Keene ítta NōK, Keene ítta Nisfiaanus,
Keene ítta hōrít chintika Manétto, renác-
kot|chijr hátte úska Rhoomo, Kinz ock
févvo ock thaan rhoomo! Kitzi

Alles ögon see til tig/ himmelens
och jordenes HErre / tu nåderijfe
Gud / och tu gifwer Maat them al-
lom alltid. Tu vplåter tin goda
hand/ och gifwer åta allom them
som lijf och anda hafwa / efter titt
behag.

Versio.

Tack och åhra ware tig Fader /
tack och åhra ware tig Son / tack
och åhra ware tig Helige Anda/ så-
som thet varit hafwer af begynnelsen
nu och alltid/ och ewiuerliga/ Amen.

Alles ögon lijta til tig
HErre / och tu gifwer
them Maat i sinom tijd.
Tu vplåter tina hand / och
alt thet som lefwandes år
måttar tu til behagelighet.

LUTH.

Åhra ware Fadrenom
och Sonenom och then he-
lige

lige Anda / såsom thet wa-
rit hafwer af Begynnel-
sen / nu och altijd ifrån E-
wighet til Ewighet / A-
men.

*Singa unnar chintika tarássi , chijr rwe ,
Nwak nirwana , ock unnar aeppen
chintika.*

O chijr Hocquaésfungs ock Háckings
mochærick , mochijrick Saccheeman,
Vinckan Manétto , maranijto nijr suhvij-
van hwrít , ock jw̃ni Mítzi ock Bísun ,
chéko chijr núsko paetton , thaan nirwana
chickhæ , maranijto famináckot , ock pæet
nijre chirwana chintika tahottamen , Konna
nijr unnar mítzi hurít , Konna , chijr mátta
siringue , taan chijre Nisfiaanus JESUM
CHRISTUM nirwana mochærick mo-
chijrick Saccheeman , Kitzi.

Sedan effter then Bönen skal tu låsa
Fader Wår : och thenna effter
följande Böön :

Versio.

Du himmelens och jordenes
stora HERRE / Barmher-
tige Gud / gör oss allom godt / och
thenna

thenna maat och dryck / som tu för-
 lant hafwer til vårt vppehålle / giör
 tackeliga / och gif oss tina heliga
 Nåd / at wij thenna Spijs
 förtäre skåliga / så at tu icke blif-
 ver förtörnadt ther öfwer ; Ge-
 nom tin Son Jesum Christum
 vår HErra / Amen.

BÄlsigna oss HErrre
 Gud himmelske Fa-
 der / och thesa tina Gåf-
 vor / som tu oss til Krop-
 ens vppehålle mildeliga
 förlant hafwer / gif oss ti-
 na heliga Nåd / at wij them
 skåliga / och vthan tin För-
 örnelse / nyttia och bruka
 någe / genom tin Son Je-
 sum Christum vår HErr-
 a / Amen.

LUTH.

*Mochaerick Keene Singa chijr mitzi hatte,
ock bîsun mitzi hâtte, r̃w̃e :*

KEene itta , Hocquaésfungs ock Hác-
kings mochæarick mochijrick Sác-
cheeman, Vinckan Manétto, chijr h̃w̃a
Vínckan, ock chir̃w̃na tahottamen , chijr
hátte taan roomo sheû. Chijr paétton
mítzi suhvviyan mvvs chéko chíckhæ
hátte , ock manúnckus Ahas tancketitt
Nisfiaanus, chijr h̃w̃a paétton mítzi, chéc-
ko p̃w̃h̃w̃ thaan chijre.

Keene ítta Ñw̃k , Keene ítta Nisfiaanus,
Keene ítta h̃w̃r̃itt chintika Manétto, renác-
kot chijr hâtte úska Rhoomo , Kinz ock
févvo ock thaan rhoomo ! Kitzi

Når tu hafwer åtit och druckit skal
tu giöra thenna tacksåijelsen:

Verſio.

Tacksåijelse ſkee tig himmelens
och jordenes gode **HERR**/
Barmhertige Gud / tu allena är
god / och tin Nåd warar ewinnera-
liga. Tu gifwer allom them som
lijfhafwa ſina födo / och Korpungo-
men gifwer tu theras vppehålle/
som ropa til tig.

Tack och åhra ware tig Fader /
tack och åhra ware tig Son / tack
och åhra ware tig helige Ande / så-
som

som thet warit hafwer af begynnel-
sen/nu och altijd och ewinnerliga/ A-
men.

After **G**erranom /
ty han är good / och
hans Mildhet warar i G-
twighet / han gifwer diu-
ren sina födo/och Korpun-
gomen som ropa til ho-
nom.

LUTH.

Ahra ware Fadrenom/
och Sonenom och then he-
lige Andä/2c.

Singa jw̃ni chintika tarasfi, chijr sixi tijrue:

Nw̃k nirw̃na, ock unnar aeppe

chintika.

NIjr Keene itta tahóttamen Hocquæs-
lung Nw̃k, Kónna suhvviyan huritt,
chijr paetton rankunti nijre ock suh-
vviyan Renappi, mochi núska, ock Kítzi,
Konna chijr, unnar mitzi ock Bisfun hátte
núska paetton, chéko nijr úska chirw̃na
vinckan Alenskan taïman hátte. Ock nijr
chín-

chíntika maranijto taan chijre, Konna chijre
 pææta nijre chirōna chíntika tahóttamen,
 Kotz renáckot nirōna Hvváttei poon ock
 jās mítzi, hátte samináckot, renackot ock
 chirōna mamaræckhíckan, saminackot
 nijre chíckhæ sévvo, taan chijre Nisfiaa-
 nus JESUM CHRISTUM, nirōna Sacchee-
 man. Kitzi.

Sedan effter then Bōnen / låser man
 Fader Vår / och thenna effter
 följande Bōön.

Versio.

Wij tacke dig fåre himmelske Fa-
 der / at tu alt godt gifwer oss och
 allom Menniskiom af blotta Nåd /
 och enkannerliga / at tu thenna
 Maat och dryck hafwer oss beskårt /
 som wij af tine milde hand anam-
 mat hafvorn. Och wij bidie dig /
 at tu wille gifwa oss tin heliga Nåd /
 at såsom vår kropp / bröd och kött sig
 til födo gärna anāmar / altså ock titt
 ord må wedergwecka vår Siäl al-
 tijd / genom tin Son JESUM Chri-
 stum vår HERRA / Amen.

LUTH.

Wij tacke dig fåre him-
 melske Fader / för
 alla

alla tina wålgårningar /
 och enfannerliga för thesa
 tina Gåfwor / som wij af
 dine Mildhet vndfångit
 hafwe / och bidie tig om ti-
 na heliga Råd / at såsom
 droppen sin lekamliga
 Spijs / ther med han up-
 behålles / anammat haf-
 ver / må ock så Siålen med
 din heliga Ord allestädes
 vederqweckt warda / ge-
 nom tin Son **JESUS**
 Christum wår **Herre** /
 Amen.

ijs hâtte ock hârit Malæckhic-
 kan, thaan fuhwijvan ckéko Re-
 nâppi hâtte maranijto, Kónna

fuhwijvan Renáppi hátte jōni
 nææmæn, mochi Krinkōmen
 ock tritææ, thaan fheû mara-
 nijto.

Guus-Baflan /

eller

Några Sententier af then S.
 Skrift / för alla Stånd / ther af
 hwar och en må hafwa en Amin-
 nelse och Förmåning / at achta och
 wårda hwad hans kall fråfwer:

Thaan mochi rick Saccheeman
 chintika, ock thaan Kiutte Vic-
 kan Saccheeman chintika, ock
 thaan pasfeera Vikan Sacchee-
 man chintika:

*Chintika Saccheeman S. Påvel rōe taam
 ciutte mamaleckhickan thaan
 Tim. nácha Cap.*

Ciutte Saccheeman chintika fheû
 hōrit, ock ciutte Nitervus Rhee-
 nus, matta mochi rick Kattunga
 matta mochi rick Bísun mitzi, huritt ma-
 ranijto, fínga pijri Renappi rarokiutto
 jōni mítzi ock Bísun ock Vicking paéttor
 rankúnti, hōrit Saccheeman taan mara-
 nijto

nijto chintika , matta Kaccheeus , máttá
manúnckus máttá nísketi : suck vinckan
Saccheeman , máttá quirútteme , máttá quij-
ramen suhvijvan chéko pijri Renáppi hát-
te , vickōmen horít hátte , horít Nisfianus
hátte , æppe suhwijvan hurit , máttá Kins
chifickōn.

Sör Biskopar / Predikanter och Lär-
rare. 1. Timoth. 3. v. 2. 3.

En Biskop skal swara
ostraffelig / ene hustrus
man / swakande / nychter /
sidug / gästgifware / lär-
achtig / ingen drinckare / icke
bitter / icke snijken effter
slem winning; vthan mild /
icke tråtosam / icke girug /
then sitt huus wål före-
står / then lydige Barn haf-
wer med all åhrlighet / icke
Nychristen.

LUTH.

*Chintika Saccheeman S. Pâvel rõe , thaani
ciütte malæckhickan , thaani Timoth.
parénack cap.*

Jõni Saccheeman chintika , chéko hwrít
maranijto chintika , mochiij nislá Víckan
Saccheeman mochiij , mochiijrick jáni , ché-
ko maranijto thaani Amaræckhickan , ock
quijramen tijrue amalæckhickan. Konna ,
malæckhickan rõe : Chijr máttá háppihaan
taîman , taan Kopham thôn.

S. paulus 1. Timoth. C. 5. v. 17. 18.

Verfio.

The andelige Föreståndare / som sitt
åmbete wål förestå / skal man haf-
wa i dubbel heder / och them som
arbete i Skrifften / och beslita sig
om / at låra andra then Boken. En
Skrifften säger : Du skalt icke band
taga / til at igenlåta Munnen på
thet stora diuret / som arbetar på
then goda brödz Säden.

LUTH.

The Präster som wål
förestå / skal man hålla
wara dubbel heder wårde /
måst the / som arbete i or-
det

det och lärdomen. Du
 skrifften säger : Du skal
 icke binda munnen til på
 oron som tröstar: Och en
 Arbetare är sin löön wård.

Thaan Ebr. Atack nácha cap.

Tritææ chijr chirōna Saccheeman chín-
 tika jōni chijre hōritt Manéttos amarack-
 hickan, tijrue hātte, ock chijr matta ba-
 kittan; suck tahottamen taīman, ock hat-
 teeu, jōni Saccheemans Nooton.

Ebr. Cap. 13. v. 7.

Tänker på Edra andeliga För-
 män the som hafwa förkunnat E-
 der then goda Gudz Boken/ I sko-
 len icke förskjuta them; Bthän hel-
 ler älska och gärna anamma och be-
 hålla samma Lärares Troo.

Versio.

Tänker på Edra Lära-
 re / the eder Gudz Ord
 sagt hafwa/ och effterföljer
 theras Troo.

LUTH.

*Chintika Saccheeman S. Pâvel Rôe, thaani
cintte malæckhickan, thaân Corinth.
Paskan cap.*

Renáckot rôe mochæærick Manetto,
Kónna Saccheeman chintika, chéko pôhw
Wínckan malæckhíckan, Kotz matta ock
mitzi, ock Bísfun hátte, úska Vinckan ma-
læckhickan.

1. Corinth. 9. v. 14.

LUTH.

Så hafwer Herren
sticket / at the som förkun-
na Evangelium / skola ock
hafwa sin Naring af E-
vangelio.

Thaan Galat. ciutras cap.

Suhwijvan Renappi, chékw quijramen
pæntore malæckhickan, úska Saccheeman
chintika, jôni ock pæata rankúnti suh-
wijvan hwrítt chéko hátte, aéppe Sacchee-
man chintika, chéko tirue malæckhic-
kan.

Galat. 6. v. 7.

LUTH.

Zhen som vnderwijsat
war

warder med ordoin / han
dehle alt godt med honom/
som honom vnderwijsar.

*Taan mochijsrick Saccheeman ; matta
chintika Saccheeman.*

*S. Paulus Taan. Rom. Atack nácha cap.
rwe.*

Suhwijvan renáppi, mochijs maranijto,
chéko mochijsrick Saccheeman, jw̃ni sittane
rwe. Konna, suhwijvan chirw̃na mochijsrick
Saccheeman, hátte chijsr úska mochijsærick
mochijsrick Saccheeman, Hocquæsfungs
ock Hackings h̃writ Manétto.

För werldzlig Sfwerhet.

Rom. 13. v. 1. 2.

Swär och en ware Sfwerhetene / som wåldet
hafwer vnderdånig/ty thet
är ingen Sfwerhet/vthan
af Gudi.

LUTH.

Thaan Rheenus.

*S. Pet. tãni ciutte malackhickan nacha
cap. v. 7. rwe.*

Chijr rheenus, vickōmen hãtte aeppe
chirōna Nitervus, aeppe hurit nitaato, ock
pætton rankūnti Āquæao Räckans renác-
kot matta sittane Āquæao saminackot,
Konna ock hōrit manetto, mätta bakittan
chirōna chintika.

För giffa Mån.

1. Pet. 3. v. 7.

LUTH.

J Mån boor når edra
hustrur med förnufft / och
gifwer thet Quinliga kã-
rilet (såsom thet ther swa-
gast år) sina åhro / såsom
ock medarfvingom til lif-
sens nåd : På thet idra
bøner icke blifwa förhin-
drade.

Thaan

Thaan Nitærvus.

*S. Pet. tåni ciutte Amaleckhickan Nacha
cap. V. ciutte, rõe.*

Chijr Nitervus tahottamen chirõna
Rheenus, ock chijr maranijto, renackot
chijre rhénus rõe, renackot Sara maranij-
to fuhwijvan chékω Rhénus Abraham
rõe, ock rõeente jãni Rhénus Sacchee-
man, jãni Kahæsf Nisfianus chijr, singa
chijr hãrit maranijto, ock chijr mätta re-
nackot hwifasfe.

För giffa Quinnor.

I. Pet. 3. v. 6.

Hustrurna ware sina LUTH.
Mån vnderdånige / såsom
Sara war lydig Abrahå/
och kallade honom Herre/
hwilkens döttrar i wordne
ären / om i wål giören/och
ären icke så försårade.

Thaan Nōk ock Anna.

S. Paulus taan Ephes. ciuttas cap. rõe.

Chijr Nōk ock Anna, mätta maranijto
chirõna

chirōna Nisfiaanús siringue, suck hatte chirōna Nisfiaanús, taan hurit suhwijvan maranijto ock taan Hocquaésfungz Vinc-kan Manétto, hōrit Amaræckhickan pæn-tōre, ock renackot jōni hōrit Amaræckhickan rōe : sheu maranijto.

För Föräldrarna.

Ephes. 6. v. 4.

LUTH.

J Fäder/reeter icke edor
Barn til tvrede/ vthan vp-
föder them med Zucht och
Herrans Förmaning.

Thaan Nisfiaanús.

*S. Paulus taan Ephes. ciuttas cap.
rōe.*

Chijr Nisfiaanús maranijto chéko chirōna Nōk ock Anna rōe, taani mochærick mochijrick Saccheeman Hocquæs-fung ock Hackings hōrit Manétto, Konna jōni hurit ; saminackot maranijto chirōna Nōk ock Anna, Konna jōni ciutte chisbo Simockan, saminackot rōe æppe se hatte, Konna, Hocquæsfung ock Hackings Vin-kan manétto, maranijto chijre suhwijvan urit, ock chijr thaan Rhoomo chickhæ thani Hacking.

För

För Barn.

Ephes. 6. v. 1. 2.

LUTH.

J Barn swarer hörige
 idra Föråldrar i Her-
 nom / ty thet är rättwiist;
 Hedra tin Fader och Mo-
 der / hwilket är thet första
 Bod / som löffte hafwer
 med sig / på thet tig skal
 swälga och blifwa lång lif-
 wat på jordene.

Taan Saccheeman Rhénus ock
 Saccheeman Nitervus.

S. Paulus taan Ephes. ciuttas cap. rōe.

Chijr Saccheeman , maranijto ock jōni ,
 taan chirōna chalebackschétti Renappi, ock
 sinkáttan chikittōn , taan chirōna chale-
 backschetti , tritææ ock chijr hátte ciutte
 mochæærick mochijrick Saccheeman, taani
 jōni mochijrick samináckot Hocquæsfung,
 ock jōni mochæærick Saccheeman , hōrit
 Manétto, matta, matta Kéké hwifasfe.

För

För Huusbönder och Mat- Mödrar.

Ephes. Cap. 6. vers. 7.

LUTH.

J Herrar/giörer ock thet
samma emot them / (Zie-
naron) och öfvergifwer
Erug / wetandes / at ock
ider **G**erre är i himme-
len / och för honom är in-
tet anseende til Personen.

Thaan Chalebackschetti
Renappi.

S. Paulus taan Ephes. ciuttas cap. rōe.

Chijr chalebackschetti Renappe, tahotta-
men maranijto Kékō chirōna Hacking Sac-
cheeman rōe, aeppe mochijsrick hwifasfe
taani chirōna chikæ faminackot, renac-
kot Christo, matta maranijto chirōna
chalebackschetti, renackot chirōna Sac-
chéman suck jōni næmæn, renac-
kot Renappi suck tahottamen matta.
Suck renackot Christi chalebackschetti,
maranijto chéckō Hocquæsfung ock Hac-
kings mocherick mochijsrick Saccheeman
vinckan Manetto tahóttamen, úska chij-
rōna

rōna chickhæ , æppe tahottamen. Chijr
 tritææ, chijr renáckot maranijto taan mo-
 chæarick Saccheeman hœrit Manétto, ock
 matta taan Renappi , pæntor chékœ hurit
 fuhwijvan maranijto , jœni hurit taiman
 úlka Sacchéman vínckan Manétto, chéko
 unnar chalebackschétti , unnar Sacchee-
 man.

För Tienste-Folck.

Ephef. 6. v. 5. 6.

J Tienare / swarer hö-
 rige idrom lekamligom
 Herron med råddhoga
 och båsöwan / vthi idor hier-
 tans Enfaldighet / såsom
 Christo. Jcke tienandes
 allena för ögonen / såsom
 menniskion til willia ; v-
 than såsom Christi Tiena-
 re / görandes thet Gud
 wil / vthaf hiertat / med
 wäl-

LUTH.

wåltwiljoghet. Eåter eder
 icke tydia at jtiennen **DE**
 ranom / och icke Menni-
 skiom / wetandes / at hward
 godt hwar och en giör / thet
 skal han igen få af **DE**
 ranom / ehward han är tie-
 nare eller frij.

Than Nitervus, chék wátta Rhé-
 nus hatte, Kónna Rhénus
 anckaropp.

*S. Paulus tani ciutte Amarækhickan', pa-
 rénack cap. rwe.*

Renackot Nitervus hurit ock matta pijr
 Rhenus æppe se hatte, jwñi Nitervus, fuh-
 wijvan Nooton hátte taan Hocquæsfung
 ock Hackingz hwrit Manétto, ock mara-
 nijto chintika Zeû Boquickan ock chif-
 chvicking. Konna, Nitervus puróque
 mattarutti, Konna renáckot Âquæo chick-
 hæ anger.

För Enfior.

1. Timoth. 5. vers. 5. 6.

Thet

Thet är en rått Enkia/
som eensam är / then sitt
hopp sätter til Gud / och
blifwer alltid i Böner och
åfallan natt och dag. Men
then som lefwer i wållust/
hon är lefwandes död.

LUTH.

ThaanSuhwijvanRenappi.

Chintika Saccheeman Matth. taani haas
Cap. rwe.

Suhwijvan chékω chijr tahottamen, Re-
nappi maranijto chijre , unnar maranijto
chijr ock Renappi , Konna jōni hatte suh-
wijvan chisbo Simockan ock mochijsrick
Sacchéman chintika.

För menige Man.

Matth. 7. v. 12.

Alt thet i willien Mēniski-
orna skola giöra eder / thet
giörer i ock them. **E**y thet-
ta är Lagen och Prophe-
terna.

LUTH.

Renác-

*Renáckot fuhvvijvan Renappi rōe , chéckō
mattarutti hátte maranijto.*

O Vinckan hōrit Manétto, Hocquæsfung ock Hackings mochæarick mochijrick Saccheeman , nirōna Nōk , chirōna Tahottamen sheeu chijr hatte, ock mátta tarásfi , chijr matta fixi firingue , ock mátta apítzi bakánta , ock úska chirōna mochæarick mochijrick Tahottamen , chijr bakíttan , fuhvvijvan nirōna matætt ock mattarútti , Kékō nijr hátte maranijto , nijr fuhvvijvan Renappi , hátte (sevarænda) mattarutti maranijto , æppe nirōna Nōk , ock Anna , nijr Renáppi hatte matætt ock simáckot maranijto , ock maranijto , Kotz chijr firingue mochæarick , chijre hōa nijr hátte matæt ock mattarútti maranijto. Ach, matta chijr tritææ, nirōna mattarutti , chékō nijr fuhvvijvan Renappi , hátte maranijto , suck O Hocquæsfung Nōk , qui fixi chijr tahottamen nijr Renappi , chirōna Kalebackschetti Nisfiaanus, Kónna nijr mochijrick sevarenda hátte. Hícka , nirōna móckæarick mochijrick Vinckan Saccheeman , taan chirōna Rwænse faminackot Saccheeman , taiman nijr uska fuhvvijvan manunckus , ock sinkattan fuhvvijvan manunckus nirōna , ckéko matætt ock mattarutti nijr hatte maranijto , Taan chijre Nisfiaanus , JESUM CHRISTUM, nirōna Saccheeman, Kitzi.

En Allmännelig Skrifftermähl.

LUTH.

Barmhertige GUD och
 himmelske Fader / på
 hwilkens Barmhertig-
 het är ingen ånde / Tu som åst-
 tålig / långmodig / och af stora
 nåde förlåter alla misgernin-
 gar / öfwerträdelsor och synder /
 Wij hafwe / (ty wår) syndat
 med våra Fäder / wij hafwe
 misshandlat / warit ogudachtig-
 ge / och förtörnat dig / dig allena
 hafwe wij syndat / och illa gjort
 för dig. Men tänck doch icke på
 våra förre misgerningar / för-
 barmna dig öfwer oss snarliga / ty
 wij äre fast ålendige wordne.
 Hielp oss Gud vår Frelsare /
 för tins Namns åhra skull /
 frels oss / och förlåt oss alla våra
 synder / genom tin Son Jesum
 Christum vår HERRA / Amen.

J

ORA.

ORATIO DOMINICA

Lingua VIRGINIANA;

Ex Bibl. Virgin. Cantabrig. Nov. Angl. 1663.

NOoshun Keskukquot, Quittiana tamunach Koorwesunok. Peyaumooutch Kukke tusfoo tamoonk. Kutte nantamoonk nen nach ohkeit neane Keskukquut. Numme et suongash asekesukokish ash assamaijneau yeiyeu kesukod. Kah ahquontamaj inneau numat cheseongash Neane matchenehu queagig nuta quonta mounnonog. Ah que sagkom pagunainnean en qutchhuaonganit. Webe pohquoh Wusfinean wutch machitut. Amen.

ORATIO DOMINICA

Lingua CARAIBICA

*Insularum American. Ex Catechismo Car-
raibico P. Raymundi Breton, Auxerre
1664.*

KIoúmone titányem oubé-
couyum, fantiquet ála
eyéti. Nembouílla biouboutou-
mali--bátali. Maíngattê catou-
thóattica ayéoula tibouic mon-
oa cachi tibouic bali oubécou.
Huerébali imi--éboue bimále
ouago lica huéyou icoígne.
Roya--catou--kia--bánum hué-
nocaten huiouíne cachi roya-
ouábalinhuiouíne innocatítium
ouáone. Aca menépeton-oua-
nattica toróman tachauonnê
ébouíroni. Irheu chibacaíquet
--báoua touária toulíbani, han-
nan--catou.

HERRENS Bön.

Fader wår som åst i Him-
 blom. Helgat warde ditt
 Namn. Tilkomme ditt Rijke.
 Ghee tin Wilie / såsom i Him-
 melen / så ock på Jordenne.
 Vårt dageligt Bröd gif oss
 i Dag. Och förlåt oss våra
 skulder / såsom ock wij förlåte
 them oss skyldige äro. Och in-
 led oss icke i Frestelsen. Stan
 fräls oss ifrån Ondo. En ditt
 är Riket / Machten och Här-
 ligheten i Ewigheit / Amen.

Wålsignelse /

HERREN wålsigne oss /
 och beware oss. HERREN
 uplyse sitt Ansichte öfwer oss och
 ware oss nådelig. HERREN wände
 sitt Ansichte til oss / och gifwe oss en
 ewig Frijd. I Namn Faders och
 Sons / och thens Hel. Andes /
 A M E N.

VOCABULARIUM
BARBARO-
VIRGINEO-
RUM.

*Additis passim locutioni-
bus & observationibus Histo-
ricis brevioribus ad linguae plenio-
rem notitiam.*

ANNO M DC XCVI.

VOCABULARIUM

DE ALIARUM

VERBORUM

ITALICAE

LINGVAE

AD USUM

SCOLARUM

ANNO 1717

ANNO 1717

De Deo, Cælo & Temporibus.

MAnétto. Gud/Ande/Engel.
 Manetto Nâk. Gud Fader.
 Manetto Nislaanus. Gud Son.
 Chintika Manetto. Gud then H. Ande.
 Pæntor chijr : jâni Manétto, matta nácha Manétto;
 suck , ciutte Manetto , hátte taani chichæ.
 Thetta ár så til forståendes / at samma Gud/
 icke ár tree Gudar / vthan / en Gud i warels
 sen.

Mochæarick, mochijrick hœrit , ock Vinckan Ma-
 netto. Then mächta store- / gode och nådes
 fulle Gud.

Quinætzzi suhvvijsan manotuttut maranijto. Then
 som ár så wijs och forståndig / at han kan giö-
 ra mächta konsteligit alt hwad han wil.

Hœrit Manétto. Good Engel.

Manunckus Manétto. Ond Engel.

Hócque, Hocquaésung. Himmel/ Lustt.

Mochijrick Hockung. Then stora Boningen(him-
 melens boning.)

Hocquaésung oromat hátte. Himmelen- ár långt
 ifrån oss.

Hocquaésung mochæarick hœrit, ock mochæarick
 saminackot. Himmelen ár mächta liuflig och skön.

Hockockque. Måln / Skyn.

Hockóckque Vopäck. Hwitt Måln.

Hockockque nélæg. Swart Måln.

Chisfogh. Sool.

Chischvickhe. Dag.

Nippe Chisfogh. Måne / Tungel.

Boquickan. Matt.

Aránck. Stiernor.

Kuun. Snóó.

Kuun pævvo. Thet snógar.

Súckra. Rågn.

Suckrat. Thet rågnar.

Suckrat mochijrick. Thet rågnar hårdt.

Tancketitt suckrat. Thet rågnar sackta. Duggar smått.

Pajáckok. Dunder.

Pajáckok pævvo. Thet begynner at dundra.

Schäckhan. Wäder / Blåst.

Mochijrick Schäckhan pævvo. Thet kommer ett hårdt wäder. Sådant hårdt wäder kallas en **Trawaat** / hwilket är en wäderhl / som kommer med itt swart blått måln / och förer full Ekarna i Skogen som äre tree samnar tiocka / samt Skeppen oppå hafwet.

Kattææn. Åhr.

Chischvickhe, æppan. Dag.

Boquickan. Matt.

Giutte æppan. En Dag.

Apitzi Apóngo. Thet blije straxt dager.

Apongor. I Morgon.

Nisfochkenácka. I Sfwermorgon.

Oróckquæ. 3 Vår.

Sittbock. Vffton.

Sættbock, Sippáhe. Om Morgon bittida.

Oroquíckan. 3 Morgon quáll.

Oroquícke. Middag.

Apítzi píscheco. Thet blijr stræxt mörckft.

Sichkongor, Síckuáugh. Warm.

Mætzi Hócquem. Thet blijr wacker tíjd / somarlijt.

Hvviynaminck. Sommare.

Níppenæ. Midsommar.

Uranda. Warmt / hett.

Níjr uranda hátte. Jag ár warmer.

Takócko, Takockque. Hóst.

Kintz Takócko. Thet líjder áth hósten.

Kintz Taróxo. Thet blijr myckit orent.

Suckra mochijrick pævo. Thet kommer longfamt
rágn.

Hurit Takócko Scháckhan. Wackert hóstewáder.

Rhoongor, Sijkongor. Winter.

Thævo. Kalt.

Dakótze Rhoongor. En kall winter.

Dakotze. Kalt.

Níjr dakotze. Jag frýs.

Tænda. Eld.

Jæni tænda mochijrick uranda pætton. Thenna el-
den gifwer myckin warma ifrån fig.

Ciutte chischvickan. Dag och natt ; ett dygn.

Haas Kucknuckhácki. En Wæka.

Ciutte chísfogh. En månad ; tíjd.

Uška Rhomo. Många áhr fedan / longofedan.

De Homine & ejus Partibus.

R Enappi. Mennistia.
 Jws. Kropp/ Rött.
 Chícko. Siäl.

Chickhícke. Lefwa/ stundom tages thet ock för Siälen.

Hwíjl, Wíjr. Hufwud.

Mock. Blod.

Mijrack. Håår.

Hackalau. Änne.

Hwitangaa. Nacke.

Schinck. Öga.

Nisfa Schinck. Bägges ögonen.

Wikijwan. Näsa.

Hittaock. Öra.

Christau. Höra.

Christau, nijr apitzi oráti muckan , Hör/ jag wil
 rätt nu hålla itt taql.

Tōn. Munn.

Siættōn. Läppar.

Wichtōn. Skägg.

Wippit. Tand.

Manaénnu. Kindbeen.

Mamaumanar. Ögnebryn.

Hijrano. Tunga.

Hucque. Håsa.

Quekangan. Hals.

Kuntackan. Strupa.

Pōhw. Kroopa.

Nach, Älänskan, Laénskan. Hand.

Theromangan. Arm / öfwerleden på armen.

Hwisf-

Hwiskuan. Armboga.

Onäck. Nedra dehlen på armen / ifrån armbogan
til handen.

Wickan. En fambn.

Hopokan. Rygg.

Hutucki. Uxlar.

Thorhai. Bröst.

Chitto, Kitte. Hierta.

Tritææ. Tåncfia.

Kotz chijr mochijrick Krinkōmen tritææ. Hwij åstu
så i diupa tancfar.

Jonäckan. Bröst/miölf.

Hwattei, Nøttæsfungh. Buuf.

Room. Låår.

Hickquockan. Been.

Hoquijran. Tiocka benet.

Siæt. Senor.

Hoppæock. Ådrar.

Zijt. Foot.

Hicchas. Nagel.

De Sexu.

R Henus. Mann.

Åquæo. Qvinna.

Nitærvus. Hustru.

Hirusfus. Gammal Mann.

Hausis, Hausise. Gammal Qvinna.

Nōk. Fader.

Anna, Kahæsf. Moder.

Mæmyndet. Lijte Barn.

Nisfiaa-

Nisfiaanus. Son / Dotter.
 Pinættæt. Gofe / Pilt.
 Åquættæt. Pijga / Dotter.
 Nijlon. Fåstemø.
 Hisfimur, Nijlum. Broder / Syfter.
 Runkafis. Slåcht.
 Dångus. Swåger / Swågerfka.
 Pwróquæ. Skófia.

De habitu Corporis externo.

Wópe Quijvan. Switt klåde / lafan / fkiorta.
 Sakock quijvan. Riortil.
 Quijvan táckquin. Klåde fom the Barba-
 rer hafwa om fig.
 Håås táckquin. Skinn fom the Barbarer ha om fig.
 Håås. Huud / Skinn.
 Kackwn. Strumpor.
 Síppack. Skoor.
 Nøttås, Nøttæsfung. Pung / lijten poßa.

De Natione, Statu & Officiis.

AKoores. Swånfte.
 Senaares. Ångelfte / Enskar / Hollåndare.
 Akoores nitaato ajuttamen, The Swånfte
 åre gode Krigsmånn.
 Sacchéman. Herre / öfwerman.
 Sacchéman chintika. Åndelig Man / Präft.
 Machijrick Sacchéman Chintika. Bifkop.

Mochij-

Mochijrick Saccheman. Wärldzlig höög Herre /
werldzlig Öfwerhet.

Mochæærick mockijrick Sacchéman. Högsta Regent.

Siríngue Saccheeman. Sträng Öfwerhet.

Vínckan Saccheeman. Nådig Öfwerhet.

Hwættaa, Hwa. Allena.

Saccheeman mátta nísketij. Gismild Öfwerhet.

Quinaétli nitáto. Then som är myckit konstrijt til at
giöra en ting / så at ingen öfwergår ho-
nom.

Chalebackschaétti. Fattig / tiggare / tjenstedrång /
tienstapijga.

Chicke. Han lefwer.

Minamærso. Siuk.

Anckarop. Död.

Hacking taato. Begräfwen.

Mätta nijr minamærso. Jag är frist och sund.

Nijr minamaso. Jag är siuk.

Nijr nickhicke. Jag har good hälsa.

Quirutteme. Fråta / kiffwa.

Ajutte. Föra frijg / örliga.

Ajutte mattáque. Enwijges kamp.

Specie Renappi. En wederlijt.

Mattapping. Sitta neder och hwijsla.

Táppin. Sitta.

Pack. Gråta.

Krickse. Lee.

Sevaraénda. Bedröfwat.

Mochijrick sevaraénda hatte. Wära myckit bekymrad.

Pockquijra. Trötter.

De Domo & ejus requisitis.

Wickwinen. Huus.
 Wickching. Bygning/boija/boning.
 Hóckung. Hóög bygning/ himmelen.
 Rackans. Skålar/faat.
 Nephooones. Skedar.
 Paxíckan. Knijf.
 Tamahíckan. Dre.
 Huperénna. Hacka.
 Masfappi. Koraller/ steenpärlor/ som äre glaserade
 eller målade.
 Étzkans. Nåål.
 Parakíckan. Bössa.
 Aruns. Piilar/ kulor.
 Máhares. Hullingen som sitter i ändan på pijlen.
 Apisáckan. Bågesträng.
 Quijvan. Kläde/ Låressft/ frijs.
 Wópe, Wopæk. Switt kläde.
 Wooke Quijvan. Switt låressft/ skorta.
 Mæckhhchæck. Rött.
 Maéckhhchæck Áquijvan. Rött frijs/ rött kläde.
 Cavínn. Säng/ liggja.
 Catúnga. Sofwa.

De Requisite Domûs.

Sijs. Mehr.
 Matta chijr sijs cattunga. Goof intet mehr nu.
 Hóckung päwo. Stat vp.

Hóckung pæwo fixi. Stat up snart.

Hácking taan. Gaf neder vth förz trapporna.

Darrasymi, Rattfimo. Drömma.

Mamantickan. Speel.

Malæckhickan. Boof.

Aamaræckhickan, Mamaræckhickan. Brees/Boof/

Paper.

Gws. Spijs.

Hopíckan. Bósa.

Punck. Kruut.

Háchi. Stofft.

Taénda. Eld.

Mochijrick taénda. Stoor eld.

Tancketitt taénda. Lijten eld.

Sanckhíckan. Eldföre.

Hopóckan. Tobakspipa.

Hurit Sifcko Hopockan. En wacker Leerpipa; the Barbarer giöra tobakspipor / af rött/guult och blått leer / som i thet landet finnes myckit fint.

Huritt Aslaénn Hopóckan. En wacker steenpipa. En the Barbarer giöra ock Tobakspipor af hwijsa / grå / gröna / bruna / swarta och blå stenar / hwilka finnas så blöta / at de kunna med knifwen tålsas / och deraf giöras pipor til en half alns längd.

Máhales. Flinta.

Kifkhickan. Breed nyre.

Sinnus. Rittil.

Wickhanim. Rooka.

Suckhóckan, Lijm.

Chirákha. Band eller reem sem man binder med.

Tack-

Tackcheene, Låt vp dören.
 Caphan, Låt igen dören.
 Tancketitt Skijk. Smått grååß eller hoo.
 Maranijto táckhan. Hugga hwed.
 Pææt táckhhan. Bår hijt hweden.
 Maranijto taéndä. Giör en eld.

De Aquis.

Bij. Wattu.
 Mochijrick Bij. Stora siön.
 Tancketitt Bij. En lijten siö.
 Sitemésfung. Siöstranden.
 Sippúsing. En fiyl / in lopp / inström.
 Tamáckhan. Floden / når watnet faller 6. tijmar vpp.
 Hickan. Abben / når watnet faller 6. tijmar vth
 igen.
 Sáckhang. Blåst.
 Mochijrick Sackhang Bij hátte. Thet ár stor storm
 på siön.
 Máttá Sáckhang Bij hátte. Thet ár stilla lugnet på
 siön.
 Wísfacka. Bástt / bittert / starft.
 Wísfacka Bísfun. Starft öhl / dricka.
 Mochæærick, Wísfacka Bísfun. Brännewijn.
 Nijr mátzi Ana mochiirick Bij. Jag wil fara siö
 wågen.
 Matta nijr jåni Aana. Mig lystet intet then wågen.
 Sísco. Leer.
 Máckæck Sísco. Rödtt leer.

Wopæck Sisko. Hwitt leer.
Neskæck Silko. Blådt leer.

De Brutis Reptilibus.

TAmaaque. Båfwer / skinn.
Tymmæ. Ulf / warg.
Tymmæ Hææs. Warg-skin.
Hóckus. Råáf.
Sijmamis. Kaneel diur.
Nahanum. Ufspann.
Nahanúm hææs. Ufpaans skinn. Seer vth som warg-
skinn / men ær til storleken mindre.
Húnnekijk. Utter.
Hwijningus. Mynck. Seer vth som foder Sablar.
Haníquaí. Ekorn. Finnas tváanne slag / gråå och
swarta / men inga röda.
Kwskus. Swijn.
Hokook. Orm.
Hoppæck. Mast.
Damáskus. Råtta / desmans skinn.
Arúm. Hund.
Kræænamién Arúm. Hålt fast hunden.
Képton Arúm. Bindt hunden.
Hartō. Hiort.
Pæmyy, Hwijs. Fett / talg.
Mackh. Biörn.
Manúnckus mochijsrick Singwæs. Then onda stora
Kattan / eller Leijon.
Sinquættæt, Singwæs. Loo / Katta / Leijon.
Singues Hææs, Sinquættæt Hææs. Looskin.
Mochij-

Mochijrick Siquættæt Hææs. Leijonhuud.

Mackh Hææs. Biörnhuud / skinn.

Nijr pætton maramen Hartê Hææs. Jag bår med
mig til at sálja hiortehudar.

Chéko taíman. Swad wil tu hafwa igen.

Quijvan aëtticke. Hålst wil jag hafwa klåde.

Matta âquijvan hatte. Jag har intet klåde.

Chéko. Swad då?

Sínhws ock rápe quijvan. Jag har en kittil och hwitt
låress / eller en skiota.

De Piscibus.

L Amææs. Fisk.
Haamo. Sill / then stora Sillen.
Haamæs. Then små Sillen.

Túlpa, Turpa. Skólpatta.

Mamaare, Dwalt. Ett slags Fisk / seer vth nästan
som Lax / men icke så stoor och rödachtig innan
som Laxen / vthan har hwitt fött.

Hvísfamick. Dickop; seer vth som Laakar / och är
nästan så stoor / Men har tunt och bredt huf-
rud och munn / lika som en Simpa. Han
har en long hwaß tagg på hwardera sijdan
om munnen / hwaß som Sylar. Har blötare
fött än lakan / och är icke mycket benug.

Tzáckamææs. Uål. Ther finnes icke många stoora
Ular / vthan små / och nästan torrachtige.

Merættæ. Kråfweta.

Kakickan. Abbor.

Maéckæck Skinck. Rödöga eller Mört.

Paéskon Skinck. Nije õgon eller Neijonõgon.

De Volatilibus.

- S**ôræus. Fogel.
 Kínthw. Flyga.
 Sickenem. Ralkoon/ Hõnß.
 Wooæ. Ägg.
 Homijmi, Mijmi, Kaak. Dufwor.
 Cahaak. Gååß/gåß.
 Hvvijquinck. Änder.
 Pomüttamen Hvviquinck. Skiuta Änder.
 Skeenach. Trast.
 Mæræck. Gråå.
 Mæræck Kaak. Grå Gåß.
 Waépæck Kaak. Hwijta Gåß.
 Mochijrick Wópæck Siorens Kaak. En stoor hwijt
 Fogel / seer vth som en stoor Gååß / eller
 Swaan / som ther å orten wanfar både Win-
 ter och Sommar.
 Turr. Swaan.
 Taræcka. Tranan.
 Mochijrick maéræck Siorens. Ehen stora grå fuge-
 len eller Tranan.
 Ahas. Kråkan.
 Manúnckus Ahas. En ond Fogel / Korpen.
 Skappe. Vål Kråkan.
 Tzáckamææs Aahas. Är en swart fogel / så när två
 gångor så stoor som en Änd / och har sådant
 Näåß / och halsen lång och smaal / duger intet
 för en Christen at äta. Han kallas Vål Kråka/
 R 2. ther:

therföre at han vpsvälger snåla små ålar / och
wistas förthensfull måst wijsd watnet / som nå-
got strömt är.

Skeenack. Trastar. Tanketitt manunckus Siørens.

Små onda foglar / eller Magijs Tiufwar.
The äre swarta och hafwa en röd rand uppå
wingarna; Och äre the liitet större än Swalan/
nästan som Trastar. The flyga Rocketals / och the
en flyger neder / ther slå the sig alla i hoop neder.
The äre snåla på then Landz: Säden som fallas
Magijz, alt ifrån thet hon går i Åx / och in til
thes hon om hösten in bärgas; Therföre fallas
the ock Magijs-tiufwar.

Moopes. Loom.

De Rebus Sylvestribus.

Häcking. Skoog.
Ooromat Häcking nijr taan. Jag går långt
bort i Skogen.

Skækkung. Röd och hwas som växer wijsd Siø-
stranden.

Hættog. Tråå.

Chō. Tall Tråå.

Sikáttag. Een.

Sijmi Táckhan. Walnôte: Tråå.

Tackquiménsi. Swart Nôtebom.

Nackin Táckhan. Eef.

Sálltenbras. Longa trån / som hafwa gröön baref / och
äre wälluchtande.

Táhkan. Hwed.

Quiskhaamen Tahkhan. Hugga hved.
 Tappanáckhan. Spånor.
 Néckeck. Barck.
 Hácking. Jord.
 Skijk. Gräs / som är och mycket i Skogen / grofft
 och högt.
 Aana. Wäg.
 Púmska. Gå sachteligen.
 Schameera. Löpa.
 Mochærick Schaméra. Löpa hårdt.
 Undaque Aana jōni Aana. Then ther wägen.
 Hacchiháckan. Plantera.
 Hacchicháckan jaéskung. Plantera Magijz, som är
 Landsens egenteliga Säd.

De Aromatibus.

MAmantíckan. Persker / Plommon.
 Mamantíckan takhan. Persker eller Plommon träd.
 Schúntach. Pomponer / pumpor.
 Shijtamen. Water-Lemoner. The äre trinda som en
 wäderbåll. Äre kalla innan som is / söta och
 mycket saftfulle. Brukas moot then swåra
 hettan om Sommaren / ty the swalka och släcka
 fa torsten.
 Sikáttag mijn. Gene báár.
 Opijmi. Castanier.
 Symi. Baalnötter.
 Hvirōmæ. Wiindrufwor.
 Mijn, Mijne. Kierse báár.

Skippo. Pålsternackor/ Morrötter / och andra rötter.
 Jésquem, Jaéskung, Magijz. Turkiskt hwete.
 Náckin. Ollon. Ekarnas frucht.
 Hoppenâås. Roswor/lööf/ och andra trinda rötter.
 Nâpon, Nâpâring. Schâta ock Siaata. Tobak.
 Asfaén. Gråsteen.
 Aslisko. Swart eller blööt steen.
 Happihaan. Träd eller reep.
 Aritt. Thet som intet är starkt.
 Woonse. Glömma bort.
 Mijrikon. Byta.
 Chijr pomuttamen, atticke baarham. Du wil gå och
 skiuta / men thet lærer lå feelt.
 Hícka oraaton únnar. Glöm wål / förwara thetta.
 Nijr râe Kitzi. Jag säger sant.
 Hocquaéslung ock Hackingz mochæerick mochi-
 rick Saccheeman hârit manetro hâha mochæ-
 rick krinckâmen mochæerick tritææ, ock ma-
 notúttut suhvviyan maranijto. Himmelens och
 jordenes HËrren Gud allena / han skådar
 wijda omkring / gör altsammans wijsligen och
 wål.

COLLOQUIA.

Nâe ítta. Kom hijt.
 Chéckw taíman. Hwad wil tu hafwa.
 Kónna nusque téroah. Jag säger så elliest.
 Taan Kâmæn. Hwadan kommer tu.
 Utarijo Ooromat. Longt bort ifrån.

Chéko

Chéko pætton. Swad bår tu med tig.
 Jws pætton mochijrick. Jag bår fött med mig som
 är godt.

Kékw taiman. Swad wil tu hafwa therföre.

Zæband aëtticke. Til åfventyrs penningar.

Mijrikon. Wij wilje byta.

Kékw Kommijre. Swad wil tu gee igen.

Âquijvan. Klåde. Paxickan. Knijf. Tamahickan.

Dre.

Chékw Rwanse. Swad heter thet.

Matta nooto. Jag weet icke.

Tacktaan. Swart går tu.

Natahwirsi. På Facht.

Taan Atáppi. Swar är bāgan.

Wicking hatte. Hemma i mitt huus.

Pomúttamen chijs. Wil tu skiuta.

Pææt jws. Wil tu låta mig få föttet.

Maramen. Jag wil fiōpa af tig.

Máh. Sij ther är thet.

Mátta hōrit. Thet är icke godt.

Mattarutti. Thet duger platt intet.

Kotz mātta bachittan. Swij kastar tu icke bort
 thet.

Kijpatz. Ja/ rätt som tu säger/ som tu förstår.

Mátta nijr sinkáttan. Neij/ jag giör thet intet.

Kotz mātta miraana. Swij geer tu icke bort thet.

Maramæn. Jag wil sälja.

Mátta chéko maramen , Thet är ingen som wil
 fiōpa.

Aëtticke. Hood weet.

Narráhvvo rankúnti. Jag slårer tig thet.

Chéko nijr mijre. Swad skal jag gifwa tig igen.
 Chææk Skomerijne. Jag skal gifwa tig penningar/
 eller Zææband.
 Nannar, Nænnar. Rått så.
 Sijs chekitti. Något ljetet mehr.
 Máttá hattévv. Jag har intet.
 Tanundin. Swar skal jag tagat.
 Pææt. Så hijt.
 Pææt mitzi. - Gijf mig áta.
 Pææt Bísfun. Gijf dricka.
 Kôtz. Swarsföre.
 Kónna. Ehsföre.
 Nijr mátzi. Jag går bort.
 Tacktaan. Swart.
 Romúngue. Stijga vthföre / gå långt sin foos.
 Sínga æmpaa. När kommer tu igen.
 Rwongor. J Winter.
 Sijkongor. J Wåhr.
 Apongor. J Morgon.
 Nisfochkenácka. J ófweermorgon.
 Matta nijr tappin. Jag har intet tjd at sittia.
 Happi. Fofwa.
 Apitzi tarassi. Ehet blije straxt alt.
 Suhvvijvan. Allt slätt.
 Pijri Simockan. Språål / samttaal.
 Séu, Saévvi. Alltjd.
 Kotz matta. Swij icke.
 Atticke. chijs nitáppi. Åre wij icke gode wänner.
 Mochij apitzi. Straxt skal tu få.
 Rækli. Skåra sönder.
 Rækli poan. Skåra sönder brödet.

Keene, Keene. Myckin tack / tacksäijelse.

Hiw matzi. Jag går bort.

Mochij matzi. Gack i frijd.

Itta ikale. Gå förvth.

Mætzzi næmæn. Thet är bortkommit.

Nitappi, chékω pijri hatte? Gode wån/ hvad har
tu mehe för wahrur.

Maramæn ock. Wiltu sälja.

Kotz matta. Ja huru då.

Punijto. War stilla.

Pævvo apongor. Kom igen i morgon.

Qui fixi pævvo. Kom snart igen.

Sixi, Sixi. Fort/ hastigt.

Nijr pææt chijre jōni rankunti. Jag geer dig thet
ta för intet / doch så at tu skalt gifwa mig nå
got igen.

Keene itta, nijr pææt jōni nutskw. Stoor tack/men
jag skänker dig thetta igen / och begiärer inga
igengåfwor.

Apitzi pævvo. Komma strax.

Bakanta chéko. Slå någon.

Chichitto. Bannas.

Chijr zéu chickitton. Du låter aldrig mål.

Rōa Kitzi. Säjja thet sant är.

Nitaato. Runna wål en ting.

Nitaato Mofuttamen. Runna wål jaga.

Nitaato quijramen lamææs. Runna wål fistia.

De Numerandi modo.

C Iútte.	1.
Nisfa	2.
Náha	3.
Nævvo.	4.
Pareenach.	5.
Ciuttas.	6.
Nisfas.	7.
Haas.	8.
Paéſchun.	9.
Thæræn.	10.
Atack Kiutte.	11.
Atack Nisfa.	12.
Átack Náha.	13.
Atack Naéuwo.	14.
Atack parénach.	15.
Atack ciuttas.	16.
Atack Nisfas.	17.
Atack Haas.	18.
Atack Pæſchun	19.
Nisfinacke.	20.
Nisfinacke ciutte	21. &c.
Ciutábpach.	100.

VOCABULA MAHAKUASSICA.

Mohawk

Dhe Hedningar som kallas
Mahakuasfer bod 12. Mijsl
ifrån de la Ware Revieren,
och vngås dageligen med then Swån-
ska Colonien, hwarest the fiöpslaga
frijs/ kittlar / yxor / knijfwar / speglar /
och ther emot gifwa skinn wahror af
Båfwer / swarta råfwar / och Fiskia-
re / hwilket är ett slags skinn som Sa-
blar / men af längre håår / som med silf-
werfärgade hår inblandade äre. These
Mahakuasfer äre ett stridbart folck / så-
som och Johannes Megapolensis Predikant
dårsammestådes / vthi sin Beschrijvinghe
van de Mahakuasse Indianen, gedruckt
tot Amsterd. 1651. p. 43. om them för-
måler

māler : De Inwonders alhier te Lande zijn tweederley ; 1. Christene, immers also genœmt, 2. Indianen. Dese zijn alhier by ons wederom twederley, 1. Mahakiubaas, ofte gelijk sij har selven noemen Kajingahaga, 2. Mahakans, anders genaemt Agotzagenda. Dese twee Volckeren hebben verscheyden spraek, die gene gemeynschap med elck-ander heeft, als Duyts en Latijn : dese hebben voor desen grooten Oorlog tegen malkanderen gevoert, maer na datte Mahakanders door de Mahakobaasen zijn t' onder gebracht, hebben sij vrede met malkanderen, en die over-wonnen zijn, moeten aen den anderen jaerlicx contributie op-brengen ; tusschen dese beyde soorten der Indianen wonen wij, en sy uyt haer Lant by ons kommende, ofte wij tot haer, doen ons alle vrientschap. De principale Natien van alle Wilden en Indianen hier omtrent daer wy meest mede omgaen, zijn die Mahakuaas, die
alle

alle andere Indianen hier-om-leggende onder contributie hebben. Dese Natie heeft een seer beswarelijcke spraek ; en valt my moeyelick om te leeren, om met haer eens grondig te mogen spreekken en predicken. Alhier is geen Christen die haer spraek grondig verstaet ; Die alhier lange gewoont hebben , kunnen wel een gau-diefs praetje maken, om met haer de Coop-handel te drijven , maer den gront vande Tale verstaen se niet.

Förthenskul effter vår Autor hafver jånnwål lemnat ett listet Vocabularium på thet Mahakuaassiske Språket/ har man welat thet här införa och tillåggia/ til at wiisa den åthskilnad som är emellan these två ånne sammangrånkande Folcks Språk.

Itæætlin. En Mann.
 Achonhæfti. Quinna.
 Jåse. Swåger.
 Generåå. Good Wån.
 Agændeero. Wij åre gode Wånner.
 Iihadææro. Min synnerlige gode Wån.
 Otkæænna. From / good.
 Zatzioore. Kooka.
 Orócqua. Kótt.
 Mnádra, Canadra. Bröd.

Onæsta.

Onæsta. Såd eller Magijs.

Oneegha, Caneega. Watn.

Canequásfa. Dricka.

Tzátzic. Sitt och hwijsla.

Sischiyro. Uta.

Náhha. Ja.

Honan jaijvo. Jag är mått.

Tæsta. Meij.

Hijr. Ja. His. Du.

Gáija. Har tu.

Hijvve. Andra saker.

Tésta gáije. Jag har intet.

Ahghâára. Ur the Barbarers penningar / hvilka äre
stenar gjorde af bruna och hwijsa Osterskaal /
och vpträdde på trååd / som the kalla Zæband.
Vthi kiöpmanskap och handel vthmätas the
sambnetals / och giäller hwar sambn 5. Hol-
landske Gulden ; beräknat 4. stenar för hwar
stuyver. Doch äre the brune stenar i högre prijs;
emedan en hwijs steen är i samma värde som
ett öre kopparmynt / men en bruun steen / är til
valeuren 1. öre silfermynt.

Skajaano. Fiskiare Skinn / see vth som Sabel /
och äre dyrbare.

Sandergarjaago. Båfwer.

Saddahvvijnhæ. Utter.

Kanjooga Ajung. Biörnhuud.

Hrōha. Ilgghuud.

Sísshaw. Råäf.

Skáirōha. Ralkoon.

Háque. Skinn.

Kajúnckeke háque. Erwarta skinn.

Kaatzie. Kom hijt.
 Avarunsi. Stoor tack.
 Zatznari. War snaar.
 Achôxa. Strayt.
 Kareenach. Knijs.
 Kátzera. Klåde.
 Ænjâza. Skiorta.
 Khaalis. Strumpor.
 Kahwroonta Karâda. Bôssa.
 Kazeequara. Wârja.
 Oântack. Bryta/ Rittil.
 Kaatzie. Saat.
 Karwânta. Steen.
 Chanoona. Tobakspipa.
 Ojeengqua. Toback.
 Onúsfe Ojéngqua. Kôka Toback.
 Adwâgen. Hadoogan. Yre.
 Uthlysta. Eld.
 Koonæ. Stoor.
 Stunga. Lijten.
 Tzidtze. Ratta.
 Abgârijw. Hund.
 Sarakáliw. Skiuta.
 Taésta Zwróncka. Jag förstår intet.
 Hije Zwróncka. Men jag förstår.
 Serwquácksi. Du äst ond.
 Tinnijgo ottchoarha. Huru mycket penningar wil tu
 hafwa therföre.
 Zarúncka Kahwjuhwa uthlysta. Kan tu giöra up eld.
 Chórsis chijrw. Gij/ jag wil gifwa tig.
 Taésta gâyw. Har tu intet.
 Kálsha schæænu. Gif mig thetta för intet.

Hije Kákhto schæænu. Jag geer tig thetta igen.
 Hoona Sattæænde. Jag går nu bort.

Modus Supputandi MAHAKUASSORUM.

Onskat.	1.	Axe schaaro.	13.
Tiggene.	2.	Rajene schaaro.	14.
Áxe.	3.	Wifck. schaaro.	15.
Rajéne.	4.	Jajáck schaaro.	16.
Wifck.	5.	Tzadack schaaro.	17.
Jajáck.	6.	Tickerom schaaro.	18.
Tzadack.	7.	Wáderom schaaro.	19.
Tickerom.	8.	Tijkeni.	20.
Wáderom.	9.	Wásha ne Wásha.	100.
Wásha.	10.	Wásha ne Wásha onskat:	101.
Ónskat schaaro.	11.	Wásha ne Wásha tiggene.	102.
Tiggene schaaro	12.	&c. &c. &c.